

Projekt Isbrytaren

Lokal demokrati och socialt kapital i
Murmansk Oblast 2004-2009

(Europa 457/04)

Slutrappport

(2004-10-01 - 2009-05-15)

BARENTS
Utveckling lokalt-regionalt partnerskap

2009-05-22

Till
SIDA, Rolf Büchel
105 25 Stockholm

Projekt: Isbrytaren

(Europa 457/04)

Lokal demokrati och socialt kapital i Murmansk Oblast 2004-2009

Slutrapport för oktober 2004 – maj 2009

Luleå den ..... maj 2009

Underskrifter

Kommunförbundet Norrbotten:

.....
Roger Kempainen, Dir.

.....
Jan Henriksson, projektchef

Innehållsförteckning

1.1 Resultat	6
2. Bakgrund	7
2.1 Lokalt självstyre i Ryssland	8
2.2 Reformen om lokalt självstyre	8
2.3 Lokalt biståndsarbete	9
2.4 Bakgrund till projekt Isbrytaren	10
3. Projektbeskrivning.....	10
3.1 Syfte	10
3.2 Mål.....	11
Projektets projektmål och huvudriktningar:	11
3.3 Målgrupp	11
delmål under 2008-2009.....	11
3.4 Genomförandeorganisation	12
Organisationsförändringar	13
4. Metod.....	14
4.1 Avtal och urval	14
Pilotkommuner.....	14
4.2 Bilateral samarbetsavtal	15
Vänortsavtal	15
Lokala projektavtal	15
4.3 Lokal utveckling i Murmansk län	15
Regionala arbetsgruppen i Murmansk län.....	15
Regionalt resurscentrum	15
5. Aktiviteter	17
5.1 Genomförande	17
5.2 Aktivitetsexempel på interkommunal/lokal nivå.....	18
Start och Utvecklingsseminarier	18
5.3 Utbildning av mikro- och småföretagare.....	22
Övriga företagarseminarier	23
5.4 Interkommunala aktiviteter	24
kommunkonferens i Umeå 17 januari 2006.....	24
Lokala seminarier.....	25

5.5 Aktiviteter på regional nivå	26
Regionala konferenser.....	26
Det regionala kommunförbundet.....	27
5.6 Studieresor för deltagande kommuner	28
5.7 Program för informationsstöd	30
Inslag i Murmansk regionala TV-kanal.....	30
5.8 Informationsmaterial	30
5.9 Praktikförmedling	31
6. Aktiviteter på internationell/interregional nivå	32
6.1 Vänortsförbindelser	32
6.2 Internationella Forum	32
Barents ungdomsforum, ...	33
6.4 Vidgat Kommunförbundssamarbete	34
Verksamhet 2008-2009	34
Projekt 1. YE Barents Interreg IVA Nord	36
Projekt 2. Lokal utveckling och ungt entreprenörskap.....	38
Resultat	40
Konferenser	40
7. Måluppfyllelse	41
7.1 Projektets utveckling	41
7.2 Utvärderingsmatris	41
7.3 Erfarenheter	43
Hinder och åtgärder.....	44
7.4 Budgetkommentarer	45

Norrbotten tillagar och bjuder på helstekt ren vid Vita Havets strand, Tersky rajon, Umbafestivalen juni 2005.

1. Sammanfattning

Barents Euroarktiska region är Europas största interregionala samarbetsregion och kännetecknas av kulturell identitet, storslagen natur, stabilitet, ekonomisk tillväxt och snabb utveckling. De nordliga områdena på Nordkalotten och i Murmanskregionen är i dagsläget ett av Europas hetaste investeringsområden med miljardsatsningar inom olje- och gasindustrin, gruvnäring och infrastruktur. Kommunförbundet Norrbotten vill verka för en fördjupad öst-västlig samverkan, ett ökat inflytande över Barentssamarbetet och ett stärkt lokalt samarbete med Murmanskområdet.

Projektet, *Isbrytaren – Barentsutveckling av lokalt-regionalt partnerskap 2004-2009*, har arbetet för partnerskap mellan kommuner, företagare samt organisationer i Norrbotten och Murmansk län, inom områden som lokal utveckling, mikroföretagande och lokalt självstyre. Initiativet har tagits av Kommunförbundet Norrbotten tillsammans med Länsadministrationen och Kommunförbundet i Murmansk län samt länsstyrelsen i Norrbotten. Projektet har genomförts med projektstöd från SIDA, på total 7,85 miljoner kronor.

Syftet har varit att fördjupa lokal demokrati, skapa hållbar socioekonomisk utveckling, grundlägga en lokal struktur för Barentssamarbetet samt att utveckla ett Kommunförbund Murmansk. Projektet har arbetat för att utveckla lokalt självstyre i Murmansk län och överföra erfarenheten från Norrbotten, genom stärkandet av socialt kapital och initiering av lokala utvecklingsprocesser i 6 pilotkommuner i södra delen av Murmansk län. Kommunsamarbetet har byggt på vänortsmodellen med ömsesidiga studiebesök: Tersky/Arjeplog, PolyarnyeZory/Kalix, Apatity/Boden, Kirovsk/Gällivare, Lovozero/Jokkmokk samt Kovdor/Haparanda.

Genomförda aktiviteter: seminarier, kommunvisa studiebesök, studieresor för mikroföretagare, organisationer och lokala politiker, småföretagarutbildningar, praktikantförmedling samt internationella forum har **totalt omfattat ca 480 deltagare, varav 313 ryska deltagare**. Projektkommuner har deltagit även i andra viktiga utvecklingsprojekt tillsammans med internationella partners, främst från norra Finland och Nordnorge. Ett flertal avknopningsprojekt har initierats: *Young Entrepreneurs in the Barents Region*, projekt för *Byggnadsutveckling och mikroekonomi* samt *Utveckling av snöskoterleder*, anslutna till befintliga snöskoterleder i Sverige, Finland och Ryssland.

I tillägg för perioden 2008 och 2009 har arbetet koncentrerats på att grundlägga en lokal struktur för Barentssamarbetet och säkerställa projektsamarbetets uthållighet inom lokal utveckling och ungt entreprenörskap, samt att fastställa mål för perioden 2009-2013 och att identifiera partners och instrument för projektets framtida finansiering, främst via Interreg IVA Nord och Kolarctic ENPI CBC.

Effekter av samarbetet:

- Ökat intresse för lokal utveckling och mikroföretagande, främst bland unga entreprenörer.
- Introduktion av modeller för utformning av lokala utvecklings- och tillväxtprogram.
- Vidgat kommunförbundssamarbete och förstärkta vänortsförbindelser.
- Fler mötesarenor för kommuner och näringsliv
- Start av kommunförbundet i Murmansk län och Murmansk regionala resurscentrum

Det viktigaste som åstadkommit är att nya kanaler och kontakter har öppnats, som bidragit till ökad kunskapsöverföring och attitydförändring till lokalsamhällets möjligheter, - en ökad insikt om att tillsammans blir man starkare. Ett vidgat samarbete har även uppnåtts med kommunernas förbund i Lappland, Lapin

Liitto, och de nybildade kommunförbunden i nordvästra Ryssland. Erfarenheterna visar att för att kunna tillvarata den ekonomiska potentialen, både i Murmansk och Norrbotten, måste kommun och näringsliv i samverkan, mobilisera kompetens och personal för att utveckla internationella nätverk och skapa kulturella vänrelationer för praktiskt samarbete. På så sätt kan internationellt samarbetet bidra till öst-västliga lösningar på ekonomiska, kompetensmässiga och demografiska problem.

1.1 Resultat

- 12 kommuner i vänortssamarbete
- 37 lokala aktiviteter (registrerade)
- 480 deltagare i projektaktiviteter varav 313 ryska deltagare
- 30 ryska entreprenörer på mikroföretagarkurs
- 4 nyhetsinslag i Murmansk regionala TV-kanal
- Barents kommunförbundskonferens
- 3 nya avknopningsprojekt under 2005-2008
- Ökat affärssamarbete bland unga entreprenörer
- Introduktion av metodiken för regional/lokal utvecklingsplanering
- Vidgat kommunförbundssamarbete och töd till kommunförbundet i Murmansk län
- 12 vänortsförbindelser, 2 nya avtal tecknade
- Samarbetsgrupp för lokal utveckling i Murmansk län
- Start av Murmansk regionala resurscentrum för lokal utveckling
- SIDA EECA konferensen i Volgda 2008, inledningsanförande, presentation
- Presentation och utställning vid Swedish-Russian Forum i S:t Petersburg 2008
- Nya projekt, 2 projektansökningar för Interreg IVA Nord och Kolarctic ENPI CBC 2008-2013.

1.2 Hinder och möjligheter

Ett hinder för lokala aktörer, både i Norrbotten och i Murmansk län, är osäkerheten om framtiden och förutsättningarna för det gränskommunala utvecklingsarbetet. Ett regionalt problem är att skapa insikt om potentialen i den ryska ekonomin och om fördelarna i ett lokalt utbyte samt att motivera till långsiktiga investeringar. Trots allt är samarbetet med Murmansk regionen främst en svensk nationell angelägenhet och inte bara ett regional och lokalt ansvar. Det är i grunden en viktig diplomatisk uppgift för UD och länsstyrelsen att förbättra de ömsesidiga relationerna och undanröja administrativa hinder för utvecklandet av interkommunala gränsnätverk. Eftersom det, både från norsk och från finsk sida, finns nationella strategier för samarbetet i nord (Nye byggstenar i nord samt det finska gränsområdesprogrammet) skulle det vara välkommet om det fanns en liknande nordlig strategi från svensk sida.

Många av de praktiska hindren är trots allt överkomliga, däremot har finansieringsfrågorna blivit allt mer komplicerade. Sedan 2006 har de svenska biståndsinsatserna successivt utvecklats i Ryssland och inte ersatts med någon finansieringsform för av ömsesidigt samarbete, vilket medfört att flertalet av mödosamt uppbyggda nätverk lagts i träda. Därutöver har förseningen av ENPI CBC programmet ytterligare förvärrat situationen. Kortsiktiga projektinsatser blir i längden otillräckliga eftersom det mest av allt handlar om att förändra attityder och synsätt. Med tanke på att ett stort antal nordiska aktörer bedriver separata bilaterala projekt på Kolahalvön, skulle en samnordisk finansiering av projektinsatser i Barentsområdet, vara av stort värde för att uppnå samordning, ökad effektivitet och långsiktiga resultat.

2. Bakgrund

Norrbottens län omges av en 1000 km landbaserad riksgräns till nord Norge och nord Finland och har därför en lång tradition av gräns- och kultursamarbete i Tornedalen och i Sápmi, inom det samiska området Sverige, Finland, Norge och Ryssland. Fram till 1600-talet bedrevs en livlig öst-västlig handel mellan Vita Havet och Bottenviken, där Torneå fungerade som knutpunkt och handelsplats. Inflytandet från dessa områden är fortfarande starkt och regionens minoritetsspråk finska, samiska och meän kieli har en stark ställning i Norrbotten och omfattas av ca 80 000 personer, dvs. närmare 28 % av länets befolkning.

Under 1970-talet blev den interregionala samarbetsformen, Nordkalottkommittén/Nordkalotträdet, med deltagande från de regionala administrationerna i Norrbottens län, Nordlands-, Troms- och Finnmarks fylke samt Lapplands län, en viktig del av det officiella Nordiska samarbetet med årligt ekonomiskt stöd från Nordiska Ministerrådet och dess Ämbetsmannakommitté för regionalpolitiskt samarbete. Utvecklingen av samarbetsformerna på Nordkalotten samt i Barents Euroarktiska Region har under senare år medfört att det internationella utbytet vidgats till att även omfatta nordvästra Ryssland.

Norrbottens län och Murmansk län har sedan 1988 ett regionalt samarbetsavtal som regelbundet förnyats. I detta arbete har stora insatser gjorts för att stärka vänortsförbindelser och som bl. a. resulterat i tidigt utvecklade vänortsrelationer mellan kommuner i Norrbotten och Murmansk. De båda länen deltar sedan 1993 i Barentssamarbetet som omfattas av ett stort antal projekt inom ramen för strukturfondsprogrammen, Interreg och Kolarctic samt det tidigare TACIS.

Regionala Affärskontor fanns i Murmansk (Swedish Centre) och i Luleå (Russian Centre) under perioden 1996-2001 finansierade med nationella medel och EU:s regionala fond Interreg Kolarctic. Dessa affärscentra har lagts ned pga. finansiella svårigheter.

På initiativ av dåvarande norska utrikesministern, Torwald Stoltenberg m.fl, bildades Barentsrådet, The Barents Euro-Arctic Council (BEAC), vars samarbetsformer formaliserades i samband med utrikesministermötet i Kirkenes, den 11 januari 1993. Rådet tillkom i syfte att stödja fredsarbetet och de interregionala kontakter i de nordligaste delarna av Finland Norge, Ryssland and Sverige. Vid samma tillfälle undertecknades ett regionalt samarbetsavtal mellan guvernörerna och dess motsvarigheter, tillsammans med representanter för områdets urfolk, som grundlade Barents Regionråd, i syfte att genom samarbete stödja utvecklingen i området. Det utökade samarbetet har via dess arbetsgrupper fått en stor betydelse för de mellanfolkliga kontakterna och det kommunala samarbetet. Se <http://www.beac.st/> samt <http://www.barentsinfo.org/>

Under senare tid pågår i Ryssland ett reformarbete för uppbyggnad av ett demokratiskt samhälle. Detta arbete äger rum på både nationell, regional och lokal nivå. Med hjälp av nya demokratiska institutioner och en lagstiftning från 1995 och 2006 som reglerar samhällsrelationerna, har det gränsöverskridande arbetet spritts ner till lokal nivå. Samtidigt har behovet av att förstärka det civila samhället och dess sociala kapital, ökat på lokal och regional nivå.

2.1 Lokalt självstyre i Ryssland

Enligt de lagar om självstyre och lokal demokrati som fastställdes 1995, har den lokala administrativa maktstrukturen, *rajonen/ municipaliteten*, omvandlats till s.k. lokalt självstyresorgan. Förändringen berörde hela den lokala nivån, från det som tidigare var *området (kommunens) exekutiva kommitté*, nu kommunens *lokala administration*, och ner till de s.k. *selsovjeterna* (delkommuner, bokstavligen *byråden*). Som resultat av denna omvandling lyckades man avbyråkratisera en del av den kommunala maktapparaten men samtidigt försvaga byrådens roll. De tidigare valda representanterna för selsovjeten, utnämns idag på kommunal nivå och blir därmed kommunens representant på landsbygden i stället för att vara ett självstyresorgan, som det faktiskt var i Sovjetunionen. *Selsovjeten* idag har förlorat rätt till egen budget, i stället utarbetar den underlag till kommunen, som fördelar pengarna.

Ryska Duman beslutade 2003 att omarbeta lagstiftningen för lokalt självstyre i Ryssland och med ett införande from 1 januari 2006, *Federal Law No. 131-FZ*.

Den beslutade reformen om lokalt självstyre innebär att det nu pågår en process där kommunadministrationen och selsovjeten försöker hitta nya samarbetsformer som stärker selsovjetens roll. Det nya förslaget innebär att de tidigare storkommunerna delas in i mindre enheter och att en del bya administrationer uppgraderas till organ för lokalt självstyre men med oklarheter kring det praktiska genomförandet och konkreta arbetsuppgifter.

2.2 Reformen om lokalt självstyre

En viktig administrativ förändring i hela Ryssland är reformen om lokalt självstyre, *Federal Law No. 131-FZ*, som trätt i kraft 1 jan 2006. Ansvaret för genomförandet ligger på respektive länsadministration och medför att större kommuner indelas i mindre enheter, med egen beslutande församling och egen administration. För Murmanskregionen har detta inneburit att antalet kommuner ökat från 14 till 43 enheter och i Arkhangelsk har antalet vuxit från 27 kommuner till 229 lokala territorier på olika nivåer.

I Murmansk län har under senare tid de tidigare byråden och dessa administration avvecklats på grund av att den demografiska länsstrukturen förändrats och att befolkningen koncentrerats till städer eller områden i dess omedelbara närhet. Delar av den gamla organisationen kvarstår endast i glesbygdskommuner med stora avstånd mellan olika byar och samhällen.

Det nya förslaget innebär att den lokala/by-administrationen blir ett organ för lokalt självstyre och ingår i ett gemensamt lokalt förbund som geografiskt motsvarar dagens kommun och anställer en tjänsteman (VD) för att driva det sammanslagna förbundet. På så sätt behåller man en del av den gamla kommunala apparaten men delegerar själva makten neråt till bynivå /lokala administrationen. Många frågor kvarstår kring det praktiska genomförandet, t ex om budgetfördelning, ansvarsområden, beslutsbefogenheter beskattningsrätt mm.

Ansvaret för reformens genomförande ligger på respektive regional administration (oblast) och dess ministerium för kommunal utveckling.

Det interkommunala samarbetet och kommunförbundsstrukturen regleras enligt lagens 9 Kapitel, artikel 66-69 och effektueas organisatoriskt enligt Federal Law No. 7-FZ från januari 1996, lagen om icke-kommersiella organisationer, *Non-Commercial Organisations*.

Lagen 131-FZ i ett sammandrag:

Art. 66:

1. En Kommunförbundsformation skall enligt lagen finnas organiserade i varje region
2. En medlemskongress skall fastställa stadgar, och medlemsavgift, utse en administrativ enhet samt fastställa verksamhetsplan. Kommunförbundet har ingen rätt att lägga sig i beslutsfattandet i de municipala formationerna (kommunala församlingarna).

Art 67:

1. De regionala kommunförbunden kan tillsammans bilda ett gemensamt All-ryskt kommunförbund, *All-Russia Association of Municipal Formations*, under förutsättning att det omfattar 2/3 av samtliga ryska regioner. Förbundet kan också omfatta andra formationer av municipala organisationer. Förbundet kan efter godkännande utse representanter till *the Congress of Local and Regional Authorities of Europe*.

Art. 68:

Reglerar möjligheten att bilda Inter-municipala företag

Art 69:

Reglerar möjligheten att bilda kommunala icke-kommersiella organisationer och fonder.

Det ryska reformarbetet av lokalt självstyre och framväxten av nya kommunförsamlingar och regionala kommunförbund, i kombination av en växande ekonomi, skapar ett ökat behov av gränsregional samverkan och erfarenhetsutbyte.

2.3 Lokalt biståndsarbete

Den samhällspolitiska forskningen har på ett tydligt sätt visat att demokratin nivå i samhället är direkt beroende av olika typer av föreningsliv och medborgarrörelser.

”Ju fler människor som är engagerade i frivilliga organisationer, desto bättre fungerar demokrati... Det är tyngden i det civila samhället som avgör hur demokratin fungerar. Medborgarna måste hysa förtroende för varandra och våga samarbeta. De måste också kunna se till helheten och inte bara till sin egen nytta. En väl fungerande demokrati bygger på en utvecklad medborgaranda” (Robert D. Putnam, 1996: *Den fungerande demokratin*, s. 7-8, SNS Förlag, Stockholm)

Kommunförbundet Norrbotten har i samarbete med Länsadministrationen i Murmansk under 2003 genomfört en förstudie för ett biståndsprojekt, inriktat på lokal utveckling och socialt kapital i Murmansk län samt utarbetat en ansökan till SIDA för en treårig projektinsats.

SIDA har 2004-10-05 beslutat att anslå 7,7 miljoner SEK till projekt *Isbrytaren (Europa 457/04) BARENTS Utveckling lokalt-regionalt partnerskap*. Projektet inbjuder till partnerskap mellan kommuner, företagare samt organisationer i Norrbotten och Murmansk län, inom områden som lokal utveckling, mikroföretagande och lokalt självstyre.

SIDA har i tillägg till avtalet, 31 oktober 2007 och 20 mars 2008, beslutat om förlängning av avtalet och omDispositionering av återstående budgetmedel fram till den 31 december 2009.

2.4 Bakgrund till projekt Isbrytaren

De första projektkontakterna med kommunerna och myndigheterna i Murmansk län togs redan i november 2002 i samband med ett seminarium arrangerat av Municipala rådet, Södra Kola. Erfarenheter av tidigare samarbeten i Arkhangelsk län, projektet ”Nordlig väg”, redovisades och representanterna för kommunerna och länsadministrationen i Murmansk län visade stort intresse. Kontakter togs med Länsstyrelsen i Norrbottens län för att diskutera möjligheterna att genomföra en förstudie för ett liknande projekt även i Murmansk.

Kommunförbundet Norrbotten engagerades för att tillsammans med Länsstyrelsen i Norrbottens län delta i genomförandet av en förstudie och upprättandet av en projektplan.

Förstudieansökan inlämnades av Länsstyrelsen i Norrbottens län och medel beviljades av SIDA i november 2003. Förstudien genomfördes februari-april 2004. Parterna uttryckte sitt intresse för ett erfarenhetsutbyte och för en gemensam vision för den lokala utvecklingsprocessen och stärkandet av socialt kapital i regionen.

Projektet *Isbrytaren*, - lokal demokrati och socialt kapital i Murmansk län, startade i oktober 2004 i syfte att stärka utvecklingen av lokal demokrati samt bidra med erfarenheter till reformeringen av lokalt självstyre och uppbyggnaden av ett regionalt kommunförbund i Murmansk län. I projektets delmål har ingått att grundlägga en lokal struktur för Barentssamarbetet och skapa en plattform för lokal utveckling och självstyre.

3. Projektbeskrivning

3.1 Syfte

Projektet *Isbrytaren* syftar till att fördjupa lokal demokrati, skapa hållbar socioekonomisk utveckling, grundlägga en lokal struktur för Barentssamarbetet samt utveckla ett Kommunförbund i Murmansk län som bidrar till ett ökat kommunalt deltagande och inflytande på samarbetet.

Projektet ska utveckla lokalt självstyre och överföra erfarenheten från Norrbotten, genom stärkandet av socialt kapital och att initiera lokala utvecklingsprocesser i 6 pilotkommuner i södra delen av Murmansk län. Nätverk ska skapas mellan lokala politiker, småföretagare och lokala eldsjälar i Norrbotten och i Murmansk län samt vidareutveckla samarbetet på kommunal och interkommunal nivå, dvs. mellan kommunförbunden i båda regionerna. I utvecklingsmålen ingår även att arbeta mot växande sociala klyftor och att stödja och främja jämlikhet i lokala utvecklingsprocesser.

I projektets tillägg för perioden 2008 och 2009 har arbetet koncentrerats på att grundlägga en lokal struktur för Barentssamarbetet och säkerställa projektsamarbetets uthållighet inom lokal utveckling och ungt entreprenörskap, samt att fastställa mål för perioden 2009-2013 och att identifiera partners och instrument för projektets framtida finansiering, främst via Interreg IVA Nord och Kolarctic ENPI CBC.

3.2 Mål

Projektets mål är att:

- fördjupa den lokala demokratin och skapa en hållbar ekonomisk utveckling genom kommunala och interkommunala nätverk för socioekonomiskt samarbete,
- bidra med erfarenhetsöverföring vid uppbyggnaden av ett kommunförbund i Murmansk län,
- grundlägga en lokal struktur för Barentssamarbetet
- arbeta mot växande sociala klyftor
- stödja och främja jämlikhet i den lokala utvecklingsprocessen
- inrätta kommunala och interkommunala nätverk mellan lokala politiker, medborgerliga organisationer som deltar i lokala utvecklingsprocesser samt mellan små- och mikroföretagare.

Projektets projektmål och huvudriktningar:

1. skapa kommunala och interkommunala nätverk för socioekonomiskt samarbete i Nordvästra Ryssland (separata initiativ som baserar sig på detta projekt),
2. inrätta kommunala och interkommunala nätverk mellan lokala politiker, medborgerliga organisationer som aktivt deltar i lokala utvecklingsprocesser samt mellan små och mikroföretagare,
3. undersöka förutsättningarna för ett hållbart samarbete inom lokal utveckling och självstyre samt med ledning av överläggningar mellan berörda kommunförbund, ta steget mot en ansökan ur Kolarctic ENPI CBC Programme 2008-2013 (European Neighbourhood Partnership Initiative).

3.3 Målgrupp

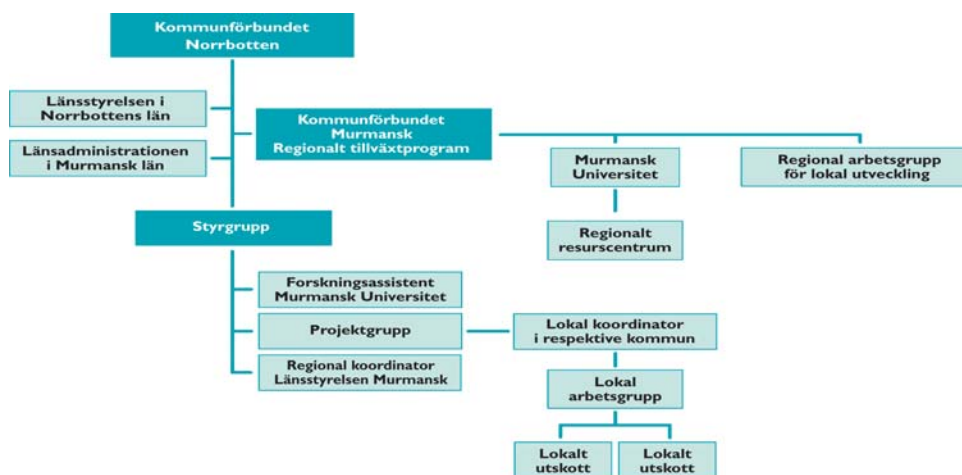
- lokala politiker och tjänstemän
- småföretag och mikroföretagare, entreprenörer,
- medborgerliga organisationer och lokala eldsjäljar
- institutioner som arbetar med demokratiutveckling, lokalt självstyre och entreprenörskap i nordvästra Ryssland (Murmansk och Arkhangelsk)

delmål under 2008-2009

1. Delta vid SIDA EECA vid konferensen *“Effectiveness of the Russian-Swedish Cooperation in Resolving Problems of the North-west of Russia and Prospects of the Regional Cooperation”*, i Volgda Ryssland den 30-31 januari 2008.
2. Delta vid Ryskt-Svenskt Forum i S:t Petersburg, 10-11 juni 2008
3. Utforma och inlämna ansökan till Interreg IVA Nord, vad gäller unga entreprenörers medverkan i den lokala samhälls- och näringslivsutvecklingen, *YE Barents*
4. Utforma och inlämna ansökan till Kolarctic ENPI CBC, *Municipal Development and Young Entrepreneurship in the Barents Region*

3.4 Genomförandeorganisation

Kommunförbundet Norrbotten har under år 1, upprättat projektorganisation, anställt personal och träffat avtal för projektets genomförande.

Styrgrupp

Ordförande

Roger Kempainen, direktör, Kommunförbundet Norrbotten (Kf).
Ljudmila Tjistova, vice Guvernör, Murmansk länsadministrationen,
Brynof Tjärner, enhetschef, Länsstyrelsen i Norrbottens län
Yury Yurlin, ordförande, Murmansk Kommunförbund
Alexei Tereschjenko, Murmansk Kommunförbund, södra Kola

Personal

Projektchef

Bengt Westman, projekchef, Kf. Norrbotten, 1 okt. 2004 – 31 juli 2005
Jan Henriksson, Kf. Norrbotten from 1 aug. 2005 – 31 maj 2009

Koordinator i Sverige:

Jan Henriksson, Kf. Norrbotten 1 okt. 2004 – 31 juli 2005
Linda Ylivainio, Kf. Norrbotten. 1 aug. 2005 – 1 febr. 2007

Koordinator i Ryssland:

Valery Lemesov, Kf. Norrbotten, 1 okt. 2004 – 31 juni 2007

Rysk projektassistent

Valentina Kurnikova, Murmansk Statliga Tekniska Universitet
(arvoderad)

Kontaktpersoner

Regional samordnare

Ljudmila Poddubnaja, Länsadministrationen, from mars 2005
Lidia Kossareva, Länsadministrationen tom mars 2005

Lokala samordnare
i Murmansk län

Olga Anisimova, Tersky kommun, Umba
Nikolai Goldobin, Polyarnye Zori (Nadeshdna Schpak, tom febr 2006)
Elena Kislitsyna, Apatity kommun
Elena Nikolaieva, Kirovsk kommun
Tatiana Guga, Kovdor Kommun
Natalia Ryabchikova, Lovozero Kommun

Lokala samordnare
i Norrbotten

Bo Wallin, Arjeplogs kommun (Elisabet Bramfeldt, t.o.m. maj 2006)
Ann-Mari Andersson, Kalix kommun
Susanne Andersson/Johnny Westlund, Bodens kommun
Berndt Wennström, Gällivare kommun
Tapio Salo, Haparanda kommun
Elisabeth Hammarberg, Jokkmokks Kommun

Organisationsförändringar

Under verksamhetsperioden har vissa organisationsförändringar skett. I projektets styrgrupp saknades under första tiden representation från Murmansk Kommunförbund. (över från ryska: Municipala rådet i Murmansk län). Ledamot Alexei Tereschjenko, Södra Kolas förbund, har tillträtt under våren 2005 och from 2007 har regionala förbundets ordförande Yury Yurlin, också ingått i styrgruppen.

Projektchef Bengt Westman har from 1 augusti 2005 gått över till andra uppgifter och ersattas av Jan Henriksson. Linda Ylivainio har anställts som ny medarbetare och koordinator på svensk sida. Linda Ylivainio har den 1 februari övergått till annan verksamhet, någon ny anställning har inte gjorts. Projektkoordinator i Ryssland, Valery Lemesov, har tjänstgjort tom 31 juni 2007.

Regional koordinator i Murmansk län, Lydia Kossareva, Internationella avdelningen har ersatts av Ludmila Poddubnaja, departementet för arbetsmarknad och social utveckling.

Ryska projektassistenten Valentina Kurnikova, Regionalt Resurscentrum, Murmansk Statliga Tekniska Universitet och regionala koordinatör Ludmila Poddubnaja, departementet för arbetsmarknad och social utveckling.

4. Metod

Den organisationsmodell som utformades i början av projektet har visat sig fungera bra och den lokala modellen med lokal koordinatör, arbetsgrupp och lokala utskott har tillämpats. Däremot har det nybildade kommunförbundet i Murmansk inte uppnått roll och organisatoriska styrka som krävts för att kunna fungera som regionalt samordnande partner och utarbeta långsiktiga program som motsvarar svensk modell för regionalt utvecklingsprogram.

Överenskommelser om projektsamarbete har träffats med de utvalda ryska pilotkommuner. Projektet har på förslag från regionala administrationen, årligen intensifierat sitt arbete i 2 kommuner och därefter gått vidare till 2 nya kommuner, totalt 12 kommuner: 6 kommuner i Murmansk län och 6 kommuner i Norrbottens län. Den lokala parternas (raijonens/municipalitetens/kommunens) administration har bland sina anställda utsett en lokal samordnare. Den övergripande koordinationen mellan projektgruppen och den lokala samordnaren har upprätthållits av projektledaren i Sverige, Jan Henriksson, dels via den svenske projektkoordinatören i Ryssland och dels via länsadministrationens regionala samordnare, Ljudmila Pod-dubnaja. Praktiska frågor som visa ärenden och andra praktiska saker har skötts via projektassistent, Valentina Kurnikova vid Murmansk Tekniska Universitetet och dess internationella avdelning.

Exempel på lokal utveckling i Tornedalen, Hanhivittikko Fäbod

4.1 Avtal och urval

Pilotkommuner

Styrgruppen har halvårsvis fastställt aktivitetsplan samt beslutat om att prioritera insatser i de kommuner där det finns förutsättningar för lokal utveckling samt tidigare vänortsförbindelser med Norrbotten.

Under projektets inledande fas, år 1, har styrgruppen beslutat att prioritera insatser i följande ryska kommuner: Polyarnye Zory och Tersky samt i Sverige: Kalix och Arjeplog. Under projektets andra år har Apacity och Kirovsk deltagit i projektet tillsammans med sina vänortskommun Boden och Gällivare. Under år 3 har Lovozero med Jokkmokk upprättat vänortsrelationer och vänortkontakter har förnyats Kovdor och Haparanda. Därutöver har visst aktivitetsdeltagande skett från Kandalaksha och Murmansk.

4.2 Bilateral samarbetsavtal

Regionalt samarbetsavtal har, 2004-11-26, tecknats mellan Kommunförbundet Norrbotten och Länsadministrationen i Murmansk län. På läns/oblast nivå har kontakterna tagits direkt med den regionala koordinatören. Avstämningsmöten har regelbundet hållits med ansvarig vice guvernör, Ljudmila Tjistova. För att underlätta tvärssektoriell information har en regional arbetsgrupp inrättats. Beslut som har berört flera departement har på så sätt kunnat förankras på bästa sätt.

Vänortsavtal

Samliga pilotkommuner har sedan 1990-talet vänortskontakter. Nya avtal om vänortssamarbete har upprättats mellan Tersky kommun och Arjeplogs kommun. Polyarnye Zory har tecknat vänortsavtal med Kaix Kommun. Kirovsk har återupplivat sin gamla vänortsrelation med Gällivare kommun. Tersky kommun har därutöver beviljats medlemskap i Barents Väg Ekonomiska Förening, (Barents Road).

Lokala projektavtal

Avtal om projektsamarbete har tecknats mellan Kommunförbundet Norrbotten och kommunstyrelsen i Arjeplog, Kalix, Boden och Gällivare. Rysk avtalsversion har utarbetats för kommande verksamhet i utvalda pilotkommuner.

4.3 Lokal utveckling i Murmansk län

Ansvaret för lokal utveckling i Murmansk län delas mellan olika departement (ministerier från 2009) på länsadministrationen: sociala departementet, departementet för reformeringen av lokalt självstyre och departementet för municipal utveckling. För att kunna få tillstånd en dialog om lokal utveckling och kunna förankra olika projektaktiviteter har en tvärssektoriell grupp initierats från projektledningen. Arbetsgruppen har tillsatts av länsadministrationen:

Regionala arbetsgruppen i Murmansk län

Boris Vorobjov, vice guvernör, departementet för reformeringen av lokalt självstyre,
Ljudmila Poddubnaja, Regional koordinatör länsadministrationen, sociala departementet
Olga Buch, vice rektor Murmansk Statliga Universitet, internationella avdelningen
Lokala koordinatörer från projektkommunerna
Kommunförbundet i Murmansk län
Adjungerad svensk projektledare i Ryssland

De lokala koordinatörernas möjligheter att närvara är ett problem på grund av långa avstånd, men detta kan lösas genom bättre planering. Viceguvernör Vorobjovs medverkan har gett arbetsgruppen mer tyngd, men hans begränsade möjligheter att närvara har utgjort ett problem eftersom hans arbetsschema är hårt pressat.

Regionalt resurscentrum

Projektet har i sitt arbete initierat frågan om bildande av ett regionalt resurscentrum vid Murmansk Universitet. Ett seminarium genomfördes 9-10 februari 2005, med syfte att fastställa behovet och analysera idén om att skapa ett regionalt resurscentrum för utveckling av socialt kapital och lokal demokrati i Murmansk län samt att identifiera resurser och formulera ett koncept för ett genomförande.

Arrangemanget anordnades av Murmansk Statligt Tekniska Universitet, MSTU, internationella avdelningen länsadministrationen i samarbete med svenska organisationer som Företagarna och Hushållningssällskapet samt projektledningen. Resultat:, 36 deltagare varav 15 kvinnor.

För högskolorna, kommunerna och småföretagarna anses det vara nödvändigt att skapa ett resurscentrum som ackumulerar kunskaper, stimulerar till initiativ och sprider information. Resurscentret bör inventera alla som kan användas i utvecklingsprocessen och stödja kommunernas intressen. En slutsats är att företagandets huvudproblem är brist på kunskap om hur man organiserar ett ekonomiskt effektivt företag enligt gällande lagstiftning. En huvuduppgift för resurscentret bör vara att ackumulera, sammanfatta och sprida information i syfte att påverka attityder och föreställningar till den lokala utvecklingens möjligheter. En annan viktig uppgift är att utveckla kompetens och tillhandahålla utbildningsledare för lokala aktörer.

En regional arbetsgrupp har bildats med företrädare från bl.a. Murmansk Statligt Tekniska Universitet, länsadministrationen, kommunförbundet och näringslivet. Universitetet har under hösten 2005 inlett förhandlingar med Luleå tekniska universitet om genomförande av förstudie för uppbyggnad av ett regionalt resurscentrum, tyvärr utan resultat.

I januari 2007 har på initiativ från Murmansk Tekniska Universitet, resurscentrumet formellt inrättats som ett fristående företag, *Resource Centre*, med Valentina Kurnikova som direktör. Adress14 Vorovskiy str. Murmansk 183038, tel.: +7 8152 456 112, fax.: +7 8152 456 112, mobile: +7 921 157 64 32

5. Aktiviteter

Norrbottensdeltagare och musikgruppen Gork i festivaltåget, Umba, Tersky rajon, juni 2005

5.1 Genomförande

Projektets verksamhet baseras dels på regionala initiativ, som berör kommunförbunden, och dels aktiviteter ett urval av 6 pilotkommuner från respektive län. På lokal nivå genomförs seminarier för framtagning av utvecklingsplaner och aktivitetsförslag, nätverk samt utbildning av småföretagare.

På regional nivå genomförs konferenser i lokal utveckling och social ekonomi, med särskilt fokus på ungt företagande samt utveckling av kommunförbunden. För studier av hur man arbetar på lokal nivå organiseras studieresor för de kommunala utvecklingsgrupperna. Särskilda initiativ tas för etablering av ett resurscentra via Murmansk tekniska universitet.

På internationell nivå vidareutvecklas existerande vänortsförbindelser, deltagandet vid internationella forum, förmedling av praktikplatser och kontakter med övriga regioner i nordvästra Ryssland.

Projektets genomförande ske via beslut i styrgruppen och realiserar via projektgruppen samt projektledningen.

Genomförda styrgruppsmöten:

Styrgruppsmöten	Murmansk 2004-11-03
	Luleå 2004-11-26
	Murmansk 2005-06-01
	Luleå 2005-12-08
	Luleå 2006-05-16
	Salla 2006-11-10
	Pajala 2007-05-15
	Murmansk/Luleå 2007-11-14 (videokonferens)

Vildmarkskurs för ryska mikroföretagare, oktober 2006 Haparanda

5.2 Aktivitetsexempel på interkommunal/lokal nivå Start och Utvecklingsseminarier

Polyarnye Zori, 5 november 2004

Syfte Att stifta bekantskap med lokala utvecklingsprocessen i Sverige (Norrbotten) och ta del av erfarenheterna från Arkhangelsk län.

Deltagare 16 personer, varav 7 kvinnor.

Resultat Seminariedeltagarna representerade till övervägande delen olika mikroföretag och den kommunala administrationen vilket ledde till att seminarieuppgiften fick ändras och koncentrera sig mer på småföretagandet och dess roll i den lokala utvecklingsprocessen. Därför återspeglar seminariets resultat först och främst småföretagarnas synpunkt på kommunens utveckling.

Inriktning Eftersom företagarna visade sig vara speciellt aktiva i processen blev slutsatsen att man bör göra en satsning på dem i början för att på så sätt nå befolkningen på gräsrotsnivå och aktivera utvecklingsprocessen till andra aktörer.

Utvecklingsplan

Deltagarna formulerade följande fördelar, nackdelar och de prioriteringar som skulle bidra till intensifiering av den lokala utvecklingsprocessen i kommunen:

Fördelar:

- turistiska resurser (skogar, älvar och sjöar mm),
- naturresurser (mineraler, skogar, sjöar),
- geografiskt läge (kommunikationsmöjligheter),

- hög utbildningsnivå hos invånarna.

Nackdelar:

- låg initiativnivå från kommunens sida,
- brist på specialister inom serviceyrken,
- utvecklat banksystem.

Prioriteringar:

- att satsa på ett utvecklad servicestruktur för invånarna,
- att få fram ett aktivt samarbetet mellan företagarna och kommunen,
- att skapa informationsservice för företagarna på kommunnivå.

Ett särskilt önskemål var att i form av ett seminarium presentera erfarenhet från lokala företagarg-organisationer i Sverige med deltagande av representanter för sådana organisationer.

Arbetsgrupp

En lokal arbetsgrupp har bildats bestående av 6 personer.

Tersky kommun, Umba, 4 november 2004

Syfte: Att stifta bekantskap med utvecklingsprocessen i Sverige (Norrbotten) och ta del av erfarenheterna från Arkhangelsk län.

Deltagare: 17 personer, varav 9 kvinnor.

Resultat: Deltagarna formulerade följande prioriterade riktningar som skulle bidra till intensifiering av lokala utvecklingsprocessen i kommunen:

Utvecklingsplan

Deltagarna formulerade följande fördelar, nackdelar och de prioriteringar som skulle bidra till intensifiering av lokala utvecklingsprocessen i kommunen:

Prioriteringar:

- utveckling av småskalig turism,
- utveckling av vidareförädling (jordbruks- och skogsprodukter),
- utveckling av informationsmaterial (marknadsföring av kommunen och dess möjligheter),
- vidareutveckling av hantverk och dess roll i lokala utvecklingsprocessen,
- erfarenhetsutbyte med svenska kommuner,
- utbildning av specialister/småskaliga företagare
- utnyttjande av hälsovårdsmöjligheter.

Arbetsgrupp och vänortsavtal

En lokal arbetsgrupp har bildats bestående av 6 personer.

Tersky kommun och Arjeplogs kommun har tecknat avtal om vänortssamarbete.

Apatity, 3 oktober 2005

Syfte Att åstadkomma kännedom om den lokala utvecklingsprocessen i Sverige (Norrbotten) och ta del av erfarenheterna från tidigare projekt.

Deltagare 15 personer, varav 9 kvinnor.

Resultat Seminariedeltagarna representerade alla tre nödvändiga parter, ideella organisationer, mikro-företagare och kommunala aktörer dock med tyngdpunkt på de ideella organisationerna vilka verkar ha en stark ställning i kommunens utveckling.

Inriktning Eftersom de ideella organisationerna visade sig vara speciellt aktiva blev slutsatsen att man bör göra en satsning på dem i början för att på så sätt nå befolkningen på gräsrotsnivå och aktivera utvecklingsprocessen till andra aktörer.

Utvecklingsplan

Deltagarna formulerade följande fördelar, nackdelar och de prioriteringar som skulle bidra till intensifiering av den lokala utvecklingsprocessen i kommunen:

Fördelar:

- turistiska resurser (skogar, älvar och sjöar mm),
- naturresurser (mineraler, skogar, sjöar, fjäll),
- geografiskt läge (kommunikationsmöjligheter),
- hög utbildningsnivå hos invånarna (intellektuell resurs),
- antal studerande ungdomar,

Nackdelar:

- låg initiativnivå i samhället (både från kommunens och från befolkningens sida),
- brist på specialister inom serviceyrken,
- brist på koordination och samarbete,
- brist på information och ekonomiska resurser
- utvecklat småföretagande

Prioriteringar:

- att satsa på utveckling av socialt inriktat småföretagande främst inom turism/service,
- att initiera ett aktivt samarbete inom och mellan de ideella organisationerna, företagarna och kommunen,
- att stödja medborgarnas initiativ och stödja unga företagare,
- att skapa en utvecklad informationsservice,
- att satsa på utbildning av företagare/företagspersonal

Arbetsgrupp

En lokal arbetsgrupp bestående av 7 personer har bildats.

Kirovsk, 4 oktober 2005

Syfte: Att åstadkomma kännedom om den lokala utvecklingsprocessen i Sverige (Norrbotten) och ta del av erfarenheterna från tidigare projekt.

Deltagare: 16 personer, varav 6 kvinnor.

Inriktning I Kirovsk visade sig företagarna inom turism vara driftiga och aktivitetsplaneringen baserades till en hel del på deras förslag.

Resultat: Deltagarna formulerade följande prioriterade riktningar som skulle bidra till intensifiering av lokala utvecklingsprocessen i kommunen:

Prioriteringar:

- utveckling av småskalig turism,
- utveckling av vidareförädling av jordbruks- och skogsprodukter,
- utveckling av informationsmaterial (marknadsföring av kommunen och dess möjligheter),
- vidareutveckling av hantverk och dess roll i lokala utvecklingsprocessen,
- erfarenhetsutbyte med svenska kommuner,
- utbildning av specialister/småskaliga företagare

Arbetsgrupp En lokal arbetsgrupp bestående av 6 personer har bildats

Lovozero, 7 november 2006

Genomförande enligt tidigare modell för startseminarier.

Deltagare: 16 personer, varav 12 kvinnor.

Resultat: Deltagarna formulerade prioriteringar för sitt arbete samt valde en arbetsgrupp för intensifiering av den lokala utvecklingsprocessen i kommunen:

Arbetsgrupp En lokal arbetsgrupp bestående av 5 personer har bildats

Kovdor, 8 november 2006

Genomförande enligt tidigare modell för startseminarier.

Deltagare: 13 personer, varav 9 kvinnor.

Resultat: Deltagarna formulerade prioriteringar för sitt arbete samt valde en arbetsgrupp för intensifiering av den lokala utvecklingsprocessen i kommunen:

Arbetsgrupp En lokal arbetsgrupp bestående av 5 personer har bildats

Ekaterina Tokarchjuk från Kirovsk i samarbete med Lars Pirinen från restaurang Minerva i Haparanda, har arrangerat en kortkurs i tillagning av samiska vilträtter, *Det vilda köket*, för 3 kockar i Kirovsk, 10 -11 februari 2007.

5.3 Utbildning av mikro- och småföretagare

Projektet har under uppbyggnadsfasen försökt tillgodose de behov som förts fram av näringslivet vid utvecklingsseminarier och i direkta kontakter med företagare. Det har handlat dels om problem förknippade med företagarnas organisering och dels specifika fortbildningsönskemål för mikroföretagare.

En övergripande 12-dagars kurs för ryska mikroföretagare har upphandlats och förfrågan skickats till 6 olika utbildningsföretag. Upphandlingen har tillfallit Sverigefinska Folkhögskolan i Haparanda.

3 kurser, vardera om två veckor, har genomförts för totalt 30 ryska mikroföretagare från projektkommunerna. Genomförandet har skett i samarbete med utbildningsinstitutionen INZHE-KON i Apatity. De teoretiska delarna med kunskaper i affärsutveckling genomfördes under erfaren och sakkunnig ledning av Michail Testov, Arkhangelsk och Irma Perdal Haparanda

Den första kursen, 28 oktober – 11 november 2005, inleddes med en tvådagars rysk introduktion i Apatity (INZHE-KON) och resterande del i Haparanda, totalt 8 deltagare. Kursen varvade teoretiska inslag med praktiska inslag som studiebesök på småföretag i regionen. Den ryska introduktionen omfattade marknadsföring, mikroekonomisk analys, och skattelagstiftning för småföretagare.

Den andra kursen omfattade 12 personer och genomfördes på liknande sätt, 22 oktober -3 november 2006.

Den tredje och sista delen har genomförts med 10 deltagare i Haparanda, 23 mars – 4 april 2007.

En intressant sidoaktivitet kan nämnas där en av praktikanterna, Ekaterina Tokarchjuk från Kirovsk i samarbete med Lars Pirinen från restaurang Minerva i Haparanda, har arrangerat en kortkurs i tillagning av samiska vilträtter, *Det vilda köket*, för 3 kockar i Kirovsk, 10 -11 februari 2007. I samband med Stenblom-

man festivalen i Kirovsk, anrättade man tillsammans en trerättersmiddag på älg, vildsvin och ren, för 110 personer.

Övriga företagarseminarier

Företagarseminarier i Polyarnye Zori och i Umba 25-26 maj 2005

Syfte: att presentera företagargenerationerna i Norrbotten och deras verksamhet på lokal och på regional nivå, att knyta kontakter mellan lokala företagargenerationer i vänkommunerna.

Deltagare: 25 deltagare 13 i Polyarnye Zory och 12 i Umba, varav totalt 13 kvinnor.

Kursledare: Reinhold Andefors, Företagarna Norrbotten.

Resultat:

- Företagarna tog del av informationen och diskuterade den på sina möten i respektive kommuner,
- Företagargenerationen i Polyarnye Zori fattade ett beslut om utvecklat samarbete med motsvarande generation i Kalix kommun. Förslag om samarbete kommer att skickas till Kalix under hösten 2005.
- företagarna i Umba diskuterade möjlighet att skapa en liknande generation i kommunen och vända sig till Arjeplog och företagargenerationen i Norrbotten för att få till stånd ett samarbete i uppbyggande av egen generation.

Guidekurs i Umba 27-30 maj, 11-12 juni 2005

Kursen arrangerades i samarbete med Pomorcentret i Umba, kommunadministrationen och MSTU (inom ramar för utveckling av Resurscentret).

Syfte att ge en grundutbildning inom informationsarbete för arbetslösa och andra intresserade kvinnor i Tersky kommun med avseende på arbete under turistsäsongen och det behov som finns i kommunen.

Deltagare 10 personer, varav 10 kvinnor. (därav 5 arbetslösa)

Kursledare Valery Lemesov, projektledare, Olga Anisimova, lokal koordinator Umba

Resultat Alla deltagare visade intresse och engagemang i studier och i förberedande av sina självständiga presentationer. Deltagarna tilldelades kommunala certifikat som bekräftelse för sin kvalifikation. Tillsammans med representanterna för kommunadministrationen utarbetades ett förslag till projektet, "Lokal guideskola", som kommer att presenteras för den regionala arbetsgruppen och för länsadministrationen.

Arbetsgrupp Deltagarna bildade en lokal guideförening med syfte att vidareutveckla sina kunskaper och utbyta erfarenheter.

Ystningsseminarier i Polyarnye Zori och i Umba, 7-8 juni 2005

Seminarieret arrangerades på begäran av de kommunala arbetsgrupperna i båda kommuner.

Syfte: att efter de norrländska teknologierna lära sig tillverka enklare ostsorter för att tillvarata det mjölköverskott som uppstår vid produktionen i kommunens egna mjölkföretag (farmer) (Poljarnye Zori) och i de avlägsna kustbyarna (Terskij).

Deltagare: 15 personer (8+7), varav 13 kvinnor.

Kursledare: Alina Korzhavina, specialist, (byn Schikherikha, Arkhangelsk län)

Resultat I båda kommunerna har tillverkning av ost (Poljarnye Zori och byn Tjapoma i Terskij) påbörjats. Seminariet väckte stort intresse även i grannkommunerna (Apatity, Kandalaksha). Ett TV inslag sändes i Murmansk regionala TV kanal.

5.4 Interkommunala aktiviteter

kommunkonferens i Umba 17 januari 2006

Syfte: Diskutera erfarenheterna mellan Terskij och Polyarnye Zori samt att grundlägga ett interkommunalt nätverk inom lokal utveckling och social ekonomi för kommuner som deltar i projektet.

Deltagare: 14 personer varav 10 kvinnor, (6 – Terskij, 2 – Polyarnye Zori, 2 – Apatity/Kirovsk, 1 – regional nivå, 3 – projektet)

Diskussioner Är befolkningen beredd att bli en aktiv del i lokalutvecklingsprocessen?
Vad bör göras för att aktivera befolkningen och involvera den i lösning av de kommunala problemen?
Ser företagarna någon egen vinst i utveckling av den sociala infrastrukturen och den lokala utvecklingen?
Hur kan man utveckla partnerskap: MAK – BEFOLKNING – FÖRETAGARE?

Resultat Deltagarna från alla fyra orter påpekade att framgången ligger i deras vilja att samarbeta med varandra, utbyta erfarenheter och resultat, stödja varandra. Detta kommer att göra deras arbete mer produktivt och hållbart.

Beslut Arrangera ett möte mellan de fyra kommunerna som deltar i projektet med syfte att bredda ut nätverket, samt att arrangera särskilda möten för företagare som deltagit i småföretagarutbildningen och bjuda in andra socialt orienterade småföretagare som skall informeras om den kommande utbildningen.

**Planeringsmöten,
Kovdor/Lovozero 01-02 mars 2006**

Syfte Att genomföra de första kontakterna med de nya kommunerna och förbereda deltagandet (projektinformation, diskussioner om deltagande, planering av utvecklingsseminarier)

Deltagare 3 personer (Lemesov, Ylivainio, Kurnikova)

Resultat Båda kommuner visade intresse för deltagande i projektet. Inledningsseminarierna planeras på hösten 2006.

**Lokala seminarier
Kirovsk 16 jan 2006**

Syfte Diskutera samarbete mellan företag inom turism, behov av fungerande turistråd i kommunen

Deltagare 15 personer varav 7 kvinnor, (10 företagare, 5 kommunrepresentanter)

Resultat Deltagarna diskuterade samarbete mellan turistföretag och servicebranschen i kommunen. En arbetsgrupp skapades som bestod av företagare med syfte att utreda frågan och komma fram med ett förslag om skapande av ett lokalt turistråd

Umba, 31 mars 2006

Syfte Samarbete mellan företag inom turism, behov av fungerande turistråd i kommunen

Deltagare 10 personer varav 4 kvinnor, (7 företagare, 3 kommunrepresentanter)

Resultat Eftersom förståelsen för samarbete mellan turistföretagen i Terskij kommunen är svag beslöt man att komma tillbaka till diskussionerna med involvering av företagare från flera byar.

Apatity, 4 april 2006

Syfte Genomföra ett teoretiskt seminarium i tema: Socialt kapital och dess roll i utvecklingsprocessen.

Deltagare 22 personer varav 15 kvinnor, (19 representanter för de ideella organisationerna/högskolorna, 3 kommunrepresentanter)

Resultat Sprida kunskap och synliggöra högskolornas arbete med frågan samt att skapa kontakt mellan forskare och STU samt öppna samarbetsmöjligheter med högskolor och de regionala maktinstitutionerna för de ideella organisationerna.

Möte med småföretagare inom turism i Umba 20 maj 2006

Syfte Fortsätta diskussionerna om samarbete mellan småföretagare inom turism och diskussionerna om behov av ett samägda företag där lokal befolkning kan känna sin delaktighet.

Deltagare 10 personer varav 5 kvinnor, (9 företagare, 1 kommunrepresentant)

Resultat Deltagarna föreslog att engagera småföretagare från avlägsna byar i samarbete. Ett lokalarbetsgruppsmöte föreslogs i byn Varzuga.

Arbetsgruppsmöte i Varzuga 22 juni 2006

- Syfte* Genom ett öppet arbetsgruppsmöte, engagera lokala småföretagare i utvecklings processen samt att informera dem om det pågående arbetet.
- Deltagare* 11 personer varav 3 kvinnor, (5 pers – arbetsgruppen, 1 pers – projektet, 5 lok företagare)
- Resultat* Företagarna presenterade sina produkter och påbörjade en diskussion om byarnas deltagande i samarbetet. Seminariet följdes av ett möte med arbetsgruppen och turistföretagarna i Umba där frågan om turistrådet och samägda turistföretag diskuterades en gång till.

5.5 Aktiviteter på regional nivå

Regionala konferenser

Seminarium om bildande av Resurscentrum i Murmansk (MSTU) 9-10 februari 2005

På grund av kostnader och behov att involvera flera utbildningsinstitutioner på den ryska sidan arrangerades seminariet i Murmansk i stället för i Haparanda, som tidigare planerats.

- Syfte:* att fastställa behovet och genomföra analys av iden att skapa ett regionalt resurscentrum för utveckling av socialt kapital och lokal demokrati i Murmansk län, att studera resurser och formulera koncept av ett regionalt resurscentrum.
- Arrangör* Murmansk Statligt Tekniska Universitet, internationella avdelningen i samarbetet med länsadministrationen och projektledningen.
- Deltagare:* 36 personer, varav 15 kvinnor.
- representanter för Länsadministrationen i Murmansk län,
  - representanter för kommunadministrationerna,
  - representanter för högskolorna,
  - representanterna för företagarfonderna (FORMAP)
  - representanter och företagorganisationerna,
  - representanter för Karelen och Arkhangelsk län,
  - representanter för projektet ”BARENTS Utveckling Lokalt-regionalt partnerskap”,
  - representanter för Norrbotten: Luleå Tekniska Universitet, Hushållningssällskapet Norrbotten, Företagarna Norrbotten, Arjeplogs Kommun, Övertorneå kommun

Resultat: Dag 1

Resurscentret måste samla information och fungera som rådgivare
Resurscentret måste samla kompetens och sprida kunskap
Resurscentret måste fungera enligt någon av följande två principer:
Resurscentret – kommunadministration – företagare
Resurscentret – företagare

Resultat: Dag 2

Strukturellt kommer resurscentret att fungera som ett nätverk; det är nödvändigt att starta resurscentret medan man håller på att arbeta med konceptet. En arbetsgrupp på universitetsnivå föreslås (ansvarig – **Olga Buch**, vice rektor vid MSTU). Denna grupp bör utveckla konceptet tillsammans med den regionala arbetsgruppen (ansvarig – Lidia Kosareva fn **Ludmila Poddubnaja**). Fortsatt dialog mellan MSTU och Luleå Universitet (CUFS) för utveckling av ett bilateralt projektsamarbete inom lokal och social utveckling. Under 2006 har dessa planer lagts på is till dess att det framtida finansieringsläget klarnat.

Det regionala kommunförbundet

I förberedelserna för införandet av lagen om lokalt självstyre, den s.k. municipala reformen, med start 1 jan 2006, utsåg länsadministrationen en ansvarig tjänsteman på området, viceguvernör **Boris Vorobjov**, Departementet för lokalt självstyre. Uppdraget innebar att medverka till bildandet av Murmansk Kommunförbund, och en avdelning för municipaliteterna i södra Kola.

Senare under april 2006 meddelade länsadministrationen att en ideell organisation, ett kommunalt samverkansorgan eller råd för länets samtliga kommuner hade bildats, *Municipala rådet i Murmansks län*. **Yuri Yurlin**, borgmästare/kommunalråd i Snezhnegorsk har utsetts till ledare för rådet, där 41 av länets 42 municipala enheter ingår. Rådet har antagit egna stadgar och fastställt medlemsavgift. Syftet med rådet är att samordna strategier och aktiviteter mellan kommunala administrationer, för att underlätta gemensamma positioner och forcera de federala myndigheternas erkännande av kommunerna. Det löpande arbetet i rådet sköts av en styrelse bestående av nio ledamöter (2 från stängda militära städer och 7 från landskommuner). En modell som påminner om det svenska kommunförbundets medlemsorganisation. Under styrgruppsmötet i maj 2006 föreslogs att en representant för denna organisation inkluderas i styrgruppen. Oklart hur den nya organisationen och kommunförbundet Södra Kola kommer att förhållas sig till varandra.

Förbundets organisation har registrerats och verksamhetsledare har utsetts, **Yri Yurlin**, Borgmästare i Snezhnegorsk samt en ledare för södra Kola, **Alexei Tereschjenko**, med säte i Kirovsk. **Yurlin** och **Tereschjenko** ingår i även projektets styrgrupp.

Studiebesök 1 Kommunförbundet Norrbotten har inbjudit Alexei Tereschjenko till ett studiebesök i Luleå den 21-23 maj 2005, för en allmän orientering om organisationens struktur och uppgifter.

Avtal Frågan om ett generellt samarbetsavtal har väckts och ett utkast till samarbetsavtal har utarbetats för fortsatta diskussioner under hösten 2005.

Studiebesök 2. Den 4 januari 2006, under viceguvernören **Boris Vorobjovs** besök i Luleå, informerades det om att Länsadministrationen planerar att bidra till skapandet av flera interkommunala organisationer.

5.6 Studieresor för deltagande kommuner

Till Norrbotten, från Tersky och Polyarnye Zory 14-23 mars 2005

Syfte: att presentera lokala utvecklingsprocesserna samt arbete med utveckling av socialt kapital i Norrbottens län och i de respektive vänortskommunerna, Kalix och Arjeplog.

Deltagare 17 deltagare, varav 8 kvinnor. 7 deltagare från Polyarnye Zory, 5 från Tersky, 2 från Regionala TV-bolaget Blitz, 1 från Murmansk Tekniska Universitet samt 2 chaufförer.

Genomförande Inom ramarna för studieresan, genomfördes ett antal seminarier: genomgång av regionala funktioner för lokal utveckling, processen Regionala tillväxtprogram (RTP) samt folkrörelse och ideella organisationers betydelse för socialt kapital.

Gemensamt program i Luleå samt lokala program i samarbetet med koordinatörerna i Kalix och Arjeplog. Separat program för TV-teamet med studiebesök på bl.a. TV Norrbotten och intervjuer med TV-chef Christer Holmqvist, Dir. Roger Kempainen Kommunförbundet Norrbotten, landshövding Per-Ola Eriksson och enhetschef Brynolf Tjärner.

Resultat Ökad lokal kännedom och kunskap om mikroföretagandets effekter på den lokala utvecklingen inom småskalig turism och hantverk. Vid besöken i vänortskommunerna uppstod tyvärr inga direkta samtal mellan kommunledningarna om fördjupat samarbete. TV-teamets deltagande resulterade i tre 15 minuters inslag i Murmansk regionala TV kanal om projektet och exempel från Norrbotten.

Till Norrbotten, från Apatity och Kirovsk 30 januari – 4 februari 2006

Syfte: att presentera lokala utvecklingsprocesser samt arbete med utveckling av socialt kapital i Norrbottens län och i de respektive vänortskommunerna, Boden och Gällivare.

Deltagare 12 deltagare, varav 7 män och 5 kvinnor. 5 deltagare från Kirovsk, 5 från Apatity, samt 2 chaufförer.

Genomförande Inom ramarna för studieresan, genomfördes ett antal seminarier: genomgång av regionala funktioner för lokal utveckling, processen regionala tillväxtprogram (RTP) samt folkrörelse och ideella organisationers betydelse för socialt kapital.
Gemensamt program i Övertorneå och Jokkmokk samt lokala program i samarbete med koordinatörerna i Boden och Gällivare.

Resultat Ökad kännedom och kunskap om kommunalt utvecklingsarbete, om samspelet mellan kommun och privat näringsliv vid utveckling av strategiskt viktiga näringar (t ex gruvnäring och besöksnäring). Vid besöken i vänortskommunerna fördes samtal mellan kommunledningarna om fördjupat samarbete. Pressträffarna i resp kommun gav fin publicitet i Norrbottens båda dagstidningar.

Till Murmansk, Polyarnye Zori från Kalix 4-7 april 2006

Syfte: Skapa kunskap och förståelse för betingelserna för lokal utveckling i Polyarnye Zori och knyta kontakter och skapa nätverk mellan aktörer ansvariga för lokal utveckling i Kalix och Polyarnye Zori.

Deltagare 5 deltagare, varav 3 män

Genomförande Besöksprogram med studiebesök och möten med nyckelpersoner i Polyarnye Zori, bl a kärnkraftverket, privata företag och kommunledning

Resultat Ökad kännedom och kunskap om de ryska förhållandena och villkoren när det gäller lokala utvecklingsprocesser, företagande och kommunal verksamhet. Vänortsförbindelser upprättades.

Till Norrbotten, Haparanda/Jokkmokk från Lovosero och Kovdor 18-22 mars 2007

Syfte: Skapa kunskap och förståelse för betingelserna för lokal utveckling i Haparanda/ Jokkmokk och knyta kontakter och skapa nätverk mellan aktörer ansvariga för lokal utveckling.

Deltagare 13 deltagare, varav 3 män

Genomförande Besöksprogram med studiebesök och möten med nyckelpersoner i, Haparanda/ Jokkmokk bl a kommunala landsbygdssamordnare, lokal produktion av byaföretag som Palogården och Kukkolaforsens turistry, Vaikijaur Byaförening, Vuollerim Ekonomiska förening och Gästgiveriet. Information av samebyarnas kansli, kommunledningen mfl

Resultat Ökad kännedom och kunskap om de ryska förhållandena och villkoren när det gäller lokala utvecklingsprocesser, företagande och kommunal verksamhet. Vänortsförbindelser upprättades.

Till Murmansk, Lovozero från Jokkmokk 10-14 december 2007

Syfte: Skapa kunskap och förståelse för betingelserna för lokal utveckling i Lovozero/Revda och knyta kontakter och skapa nätverk mellan aktörer ansvariga för lokal utveckling Jokkmokk.

Deltagare 5 deltagare, varav 2 män

Genomförande Besöksprogram med studiebesök och möten med nyckelpersoner i Lovozero, bl a samiska centret, kommunala administrationen, festivalledningen och privata företag.

Resultat Ökad kännedom och kunskap om de ryska förhållandena och villkoren när det gäller lokala utvecklingsprocesser, företagande och kommunal verksamhet. Vänortsförbindelser upprättades.

5.7 Program för informationsstöd

De förslag som länsadministrationen presenterat till stöd för den lokala utvecklingsprocessen har bara till vissa delar genomförts. Det gäller särskilt produktion av informationsmaterial om projektet och dess verksamhet samt skapandet av mediala kontakter.

Inslag i Murmansk regionala TV-kanal

Det regionala TV-bolaget Blitz i Murmansk har i samband med studieresan i mars 2006, producerat tre 15 minuters inslag om projektet och om lokal utveckling i Norrbotten som sänts över deras regionala kanal. Därutöver har man sänt inslag från Ystningsseminariet och om det norrbottniska programmet (presentation av samiska traditioner bl.a. exemplet med helstekt ren) i samband med Umbafestivalen i juni. Övriga aktiviteter, studieresor och seminarier har flitigt rapporterats i lokala och regionala tidningar.

Utgivning av studiematerial och publicering av översatta skrifter bör ske i samverkan med den regionala arbetsgruppen så snart dess arbete kommer igång.

5.8 Informationsmaterial

För projektets implementering har följande informationsmaterial utarbetats:

- Logotype och informationsprofil för projektet.
- Powerpoint-presentation, Kommunförbundet Norrbotten, rysk-svensk version
- Powerpoint-presentation, projektpresentation, rysk-svensk version.
- Rollup, projektpresentation, rysk-svensk version.
- Projektstandar och klistermärke, rysk-svensk version.
- Projektaffisch, A3 och A4, rysk-svensk version.
- Flygblad, svensk version.
- CD-rom med samlade filer för projektets informationsprofil.
- Pressreleaser inför presskonferenser, bl.a. i Murmansk den 3 november 2004 och i Luleå den 26 november 2004.
- Pressinbjudningar i samband med småföretagarutbildningen och studiebesöken.

Under oktober/november 2005 deltog Partnerskapsprojektet, i en informationsturné i Norrbottens län *Nyffiken på Barents?* Syftet med deltagande i turnén på dessa orter var att informera om projektet och erbjuda allmänheten deltagande i projektet. Projektet deltog i de möten som arrangerades i Arjeplog, Haparanda och Kalix.

Studiehandledning om lokal utveckling

Arbetsgruppen har fastställt en disposition för en studiehandledning om lokal utveckling. Handledningen ska kunna användas av nybildade ryska lokala arbetsgrupper. Pga av organisatoriska förändringar i personalgruppen kom arbetet med handledningen att fördröjas med resultat att utgivningen och distributionen skulle komma för sent..

5.9 Praktikförmedling

Ett av projektets mål är att erbjuda intresserade småföretag möjligheten till att utbyta av praktikanter. Under våren har förberedelser och rutiner för hur insatsen ska fortlöpa och fungera utarbetats och en underleverantör för assistans med praktiska frågor engagerats. Under verksamhetsperioden har praktikutbyte genomförts mellan stensliperierna i Uмба och Arjeplog samt mellan restaurang Minerva i Haparanda och Stenblommefestivalen i Kirovsk.

Projektkoordinatorn Linda Ylivainio på besök i stensliperiet i Uмба.

6. Aktiviteter på internationell/interregional nivå

6.1 Vänortsförbindelser

Avtal om vänortssamarbete har upprättats mellan Tersky kommun och Arjeplogs kommun. Tersky kommun har därutöver beviljats medlemskap i Barents Väg Ekonomiska Förening, (Barents Road). Polyarnye Zory har anmält intresse av en vänort i Norrbotten och med Kalix kommun tecknat ett vänortsavtal samt att man utöver projektets pilotkommuner inlett utbyten även med Överkalix kommun.

6.2 Internationella Forum

Samarbetet i Barentsregionen har främst organiserats på mellanstatlig och interregional nivå. Som ett led i projektets arbete har frågan väckts med partners i Norra Finland, om att samarrangera internationella forum för lokala aktörer inom Barentssamarbetet. I detta arbete har enighet uppnåtts om att under de närmaste två åren samverka för att uppnå ett brett lokalt deltagande från Murmansk, Norrbotten, Lappland och Norra Österbotten.

Barents kommunkonferens, 21-22 mars, 2005 Kemijärvi kulturcentrum

Syfte Kartlägga förutsättningar för lokal samverkan med kommuner i södra Kola regionen och i norra Lappland. Presentera goda exempel från vänortssamarbete och företagssamarbete.

Målgrupp Lokala politiker och tjänstemän.

Arrangör Östra Lapplands kommunförbund i samarbete med Kommunförbundet Norrbotten, Murmansk kommunförbund södra Kola samt Länsadministrationen i Murmansk län

Deltagare Total ca 60 personer varav 20 personer från Norrbotten och projektets ryska pilotkommuner, därav 8 kvinnor.

Resultat Många intressanta frågor ställdes inför de förändringar som den municipala reformen kommer att medföra i relationerna till kommunerna i Finland och Ryssland. Det finns behov av en uppföljande konferens i början av 2006. En svårighet i samband med Forumet i Salla var att kunna intressera fler norrbottniska politiker att delta.

Kommunsamarbete över gränserna, Murmansk 8-10 februari, 2005

Syfte Seminariets mål är att starta gränsöverskridande projekt, kartlägga ekonomiska samarbetsmöjligheter, förstärka kommunernas roll i det gränsöverskridande samarbetet samt uppdatera kunskaperna om Murmanskregionens utveckling.

Arrangör Östra Lapplands kommunförbund i samarbete med Kommunförbundet Norrbotten, Murmansk kommunförbund södra Kola samt Länsadministrationen i Murmansk län.

Målgrupp I huvudsak kommundirektörer och näringslivschefer

<i>Deltagare</i>	Total ca 80 personer varav 15 personer (2 kvinnor) från Norrbotten och projektets 6 ryska pilotkommuner.
<i>Resultat</i>	Information om de förändringar som den municipala reformen kommer att medföra i kommunerna. I samband med seminariet gavs tillfälle att träffa möjliga samarbetspartners samt att diskutera nya projektidéer.

Barents ungdomsforum,

Stora ansträngningar har gjorts under 2005 och 2006 för att skapa grunderna för ett Ungdomens forum, ett evenemang baserad på unga entreprenörer och mikroföretagare, engagerade i lokal utveckling och socialt kapital. Överläggningar har hållits med Norrbottens Kommunförbund, Lapin Liitto, Tornedalsrådet, Nordkalotträdet, Föreningen Norden, Murmansk Ungdoms och kulturkommitté, Murmansk Universitet, Barents Ungdomsråd m.fl.

I diskussionerna har den aktuella situationen analyserats och behoven preciserats. Slutsatsen är att det fortfarande finns stora psykologiska hinder att övervinna i gränssamarbetet och i synnerhet i attityden till betydelsen av egna lokala initiativ. Full enighet har uppnåtts för att engagera yngre företagare och entreprenörer i ett intensifierat gränssamarbete. Frågan har under 2006 behandlats av Barents Regionkommitté som beslutat att prioritera detta samarbete. Pajala kommuns utvecklingsbolag, Trevia, har inlämnat en ansökan inom ramen för programmet, Interreg Nord för genomförande av ett tvåårigt projekt, *YE*, Young Entrepreneurs, 2006-2007. Ansökan har beviljats.

Under verksamhetsår II har förberedelserna av ett forum för unga entreprenörer fortskridit och utvecklats, Barents Ungdomsforum 2006, som genomförts i Svanstein/svenska Tornedalen den 21-24 september 2006. Arrangemanget har planerats i nära samarbete med andra Barentsprojekt och/eller projekt och verksamheter som riktar sig till unga företagare eller presumtiva unga företagare (18-30 år). Syftet med aktiviteten har varit att sammanföra unga företagare från alla fyra Barents länder för erfarenhetsutbyte, nätverkskapande, identifiering av gemensamma behov, intressen och önskemål. Forumet samlade ett 70-tal deltagare totalt, varav huvuddelen från de kommuner som medverkar inom ramen för vårt projekt.

Därutöver har projektet via sina lokala kontakter bidragit med ett 50-tal ryska deltagare till de fortlöpande Forumen för Barents Young Entrepreneurs i 2-3 februari i Pyhänturi (FIN) och i 3-6 maj i Sommarøy (NOR).

Under 2008 och 2009 har partnerskapsmöten hållits i Finland, Norge och Ryssland för att förbereda en projektansökan till Interreg IVA Nord, vad gäller unga entreprenörers medverkan i den lokala samhälls- och näringslivsutvecklingen, *Young Entrepreneurs in the Barentsregion*. Ansökan har till länsstyrelsen i Norrbottens län inlämnats i juni 2008.

6.4 Vidgat Kommunförbundssamarbete

Ett mål för projektet har varit att grundlägga en lokal struktur för Barentssamarbetet. En konferens har därför anordnats i Luleå **25-28 februari 2007**:

Conference for Local Development and International Cooperation ,

En konferens med 12 inbjudna representanter från de nya kommunförbunden i Arkhangelsk, Murmansk and Karelia. I delegationen från Arkhangelsk deltog även kommunalråd från: Vinogradovsky, Kotlas, Krasnoborsk och Solvechgodskoe. I programmet ingick studiebesök i verksamheter med praktiska studier av byautveckling, presentationer av de olika kommunförbunden samt överläggningar med Hushållnings-sällskapet och Länsstyrelsen.

I samband med diskussionerna har det framgått att det finns ett stort intresse att formalisera samarbetet och genomföra gemensamma aktiviteter. Det finns också ett växande intresse från länsadministrationernas sida att man, i reformens anda, vill stärka kommunförbundens ställning och öka aktiviteten på lokal nivå samt vidga det gränsregionala samarbetet. Exempel från vårt projekt i Murmansk län har i diskussion med finska partners lyfts fram i detta sammanhang.

Generellt har länsadministrationen ansvar för lokal utveckling och uppbyggnad av ett civilt samhälle men de nybildade kommunförbunden har f.n. en mycket svaga organisation för att kunna överta pågående projektsamarbete av länsadministrationen. Deras medel för projektfinansiering är fortfarande små och person-resurserna begränsade.

För att etablera en ny syn på lokal utveckling, entreprenörskap, nyföretagande, självstyre och uppbyggnad av ett civilt samhälle kräver uthållighet och långsiktighet i det gränsregionala samarbetet., eftersom det handlar om attitydförändringar både på regional och på lokal nivå. Intensiteten av ett sådant framtida samarbete är givetvis en politisk och finansiell fråga som måste lösas inom ramen för bilaterala avtal, multi-laterala biståndsinsatser eller EU:s grannskapsamarbete.

Verksamhet 2008-2009

Verksamhetsplanen för 2008 har omfattas av att grundlägga en lokal struktur för Barentssamarbetet och skapa en plattform för lokal utveckling och självstyre samt att i en första fas fastställa mål för perioden 2009-2013 samt att identifiera nya instrument för projektets finansiering. Detta arbete omfattas av regionala partners som länsadministrationer och kommunförbund, statliga universitet och lokalt prioriterade aktörer som kommuner/municipaliteter och organisationer. En viktig utgångspunkt i samarbetet är att tillvarata de kontakter som etablerats via SIDA:s demokratiprojekt i Murmansk och Arkhangelsk.

SIDA har 2008-03-20 godkänt Kommunförbundet Norrbottens förslag att med kvarvarande finansiella projektmedel från 2007, utarbeta en plan fortsatt samarbete och med huvudsaklig finansiering ur EU:s grannskapsprogram, ENPI, CBC Kolarctic samt Interreg IVA Nord.

Syfte

Att grundlägga en lokal struktur för Barentssamarbetet och säkerställa projektsamarbetets uthållighet inom lokal utveckling och självstyre, och att fastställa mål för perioden 2009-2013 samt att identifiera nya instrument för projektets framtida finansiering.

Målgrupp

Projektet riktar sig till regionala kommunförbund, länsadministrationer och institutioner vid universiteten som arbetar med demokratiutveckling, lokalt självstyre och entreprenörskap. Det geografiska målområdet i nordvästra Ryssland avser Murmansk och Arkhangelsk län.

Projekt mål under 2008

1. Delta vid Ryskt-Svenskt Forum i S:t Petersburg, 10-11 juni 2008
2. Utforma och inlämna ansökan till Interreg IVA Nord, vad gäller unga entreprenörers medverkan i den lokala samhälls- och näringslivsutvecklingen, *YE Barents*
3. Utforma och inlämna ansökan till Kolarctic ENPI CBC, *Municipal Development and Young Entrepreneurship in the Barents Region*

Aktiviteter

- Inför Ryskt-Svenskt Forum förbereda presentationer och delta vid kontaktmässan i S:t Petersburg, 10-11 juni 2008,
- identifiera områden och regionala partners för projektsamarbete i Murmansk och Arkhangelsk,
- identifiera lokala samverkanspartners, kommuner och universitet,
- genomföra planerings och partnerskapsmöten,
- fastställa syfte och mål för projektsamarbete, 2008-2013,
- identifiera regional, nationell och EU-baserad finansiering,
- skapa arbetsgrupp för utarbetande av aktivitetsplan,
- genomföra förberedande seminarier och studiebesök för arbetsgruppen,
- utse huvudsökande och samverkanspartners,
- inlämna ansökan.

Genomförande

Det förberedande arbetet har i huvudsak inriktats på att identifiera samarbetsområden och utarbeta förslag till projektplaner som kan finansieras ur EU regionala fonder, Interreg IVA Nord och Kolarctic ENPI CBC.

Planerings- och partnerskapsmöten har anordnats tillsammans med partners i:

- Luleå:** länsstyrelsen, Norrbottens Handelskammare, Föreningen Ung Företagsamhet, Företagarna samt 4 kommuner
- Murmansk:** länsadministrationen, Murmansk Municipala råd och MSTU (Murmansk State Technical University).
- Arkhangelsk:** länsadministrationens sektion för internationella relationer, PSU (Pomor State University Arkhangelsk).
- Rovaniemi:** Lapin Liitto (Lapplands Förbund), Finska Barentssekretariatet, Kemi-Tornio University (yrkeshögskola)
- Bodö:** Nordlands fylkes kommun, KS Nordland (kommunförbundet), Norges Barnetssekretariat, Ungt Entreprenörskap i Nordland

Projekt 1. YE Barents

Interreg IVA Nord

Projektnätverket för unga entreprenörer startades 2006 som ett avknopningsprojekt i samband med att SIDA projektet Isbrytaren anordnade ett gränsforum för unga företagare. Nätverket består av några av Barentsregionens vassaste unga entreprenörer, inriktade på gränsregional affärsutveckling. Man har arbetat med att stärka samarbetet samt att utbilda och inspirera till ungt företagande över nationsgränserna i Norge, Sverige, Finland och Ryssland. I nätverket har medverkat totalt 104 personer och 55 företag varav 15 från Murmanskområdet.

Inom ramen för EU programmet Interreg IVA Nord har en ansökan, i samarbete med norska Barentssekretariatet och Kemi-Torneå yrkeshögskola, utarbetats för perioden fram till 2009 i syfte att stärka regionens konkurrenskraft och främja gränsöverskridande nätverk, affärsrelationer och kulturer, relaterade till unga företagare och entreprenörer inom den kreativa industrin. Projektet vill på så sätt förbättra möjligheterna till öst-västligt gränssamarbete för unga affärsidkare i nord genom att öka medvetenheten om regionens möjligheter, sprida entusiasm och framtidstro samt erbjuda betydelsefulla nätverkskontakter. Planerade aktiviteter omfattar genomförande av ett mentors- och affärsutvecklingsprogram för ett 80-tal unga entreprenörer, 4 matchmaking konferenser för 280 unga företagare, en Barentsfestival, 15 affärsprojekt mm.

Kommunförbundet Norrbotten förslås som huvudsökande för projektet, *Ungt entreprenörskap på Nordkalotten*, omfattande 21 månader och till en kostnad av totalt 498 746 EUR. Kommunförbundet Norrbottens medfinansiering beräknas uppgå till 3 804 EUR.

Syfte

Syftet är att stärka Nordkalottens konkurrenskraft genom att genom att främja gränsöverskridande nätverk, affärsrelationer och kulturer, relaterade till unga företagare och entreprenörer inom den kreativa industrin.

Projektet vill på så sätt förbättra möjligheterna till öst-västligt gränssamarbete för unga affärsidkare i nord och utveckla affärsförbindelser, genom att öka medvetenheten om möjligheterna, sprida entusiasm och framtidstro samt erbjuda praktisk kunskap och nätverkskontakter.

Mål

Skapa hållbara, gränsregionala nätverk med nordlig dimension för unga företagare och entreprenörer
Utveckla arenor/former för gränssamarbete
Bidra till nyetablering av unga företag och tillväxt inom den kreativa näringen
Initiera mentorprogram och coaching
Stödja affärskontakter och projektmanagement
Stärka gränssamverkan för utveckling av kreativa näringar
Organisera erfarenhets- och kunskapsutbyte

Kvantitativa mål

80 deltagande unga entreprenörer och företagare i affärsutvecklings programmet
20 tidigare YE-företagare erbjuds att medverka i programmet
4 internationella YE konferenser genomförs
280 unga entreprenörer och företagare medverkar i 4 YE-konferenser
15 affärsutvecklingsprojekt där minst 2 YE-företag från resp land deltar

- 1 Barents Business Festival 2009
- 10 YE-företagare engageras som mentorer
- 50/50 procentuell fördelning män/kvinnor

Målgrupp

Unga företagare och entreprenörer som har eller planerar att starta företag, inom kreativa näringar och besöksindustrin, exempelvis turism, kultur, IT handel, media, design/hantverk och events

Aktiviteter

- A. Genomföra "International Business Development Programme" i syfte att erbjuda stöd och ökad kunskap samt stimulera till nätverksbildning. Programmet omfattar 4 basmoment: YE konferenser, Individuell affärsutveckling, Uppföljningsaktiviteter och Virtuell kommunikation
- B. Genomföra YE konferenser i vart land i syfte att utveckla affärsrelationer
  1. Förbereda och anordna "Barents Business Festival"
  2. Genomföra nationella "Kick-Off" seminarier
- C. Uppföljningsaktiviteter av pågående samarbetsprojekt
  1. Anordna "Matchmaking-meetings" och "B2B Meetings"
  2. Stöd och rådgivning till samarbetsprojekt
- D. Individuell affärsutveckling
  1. Organisera "International Group Coaching"
  2. Organisering av mentorprogram och projektmanagement i samarbetet med tidigare YE- deltagare
- E. Virtuell kommunikation
  1. Uppbyggnad av hemsida www.yebarents.eu med verktyg för virtuell kommunikation
  2. Kunskapsspridning via "YE-ambassadörskap"
  3. Utveckla webbaserat nätverk för unga företagare
- F. Övrigt:
  1. Initiera "Northern Festivals-Event Network"
  2. Utdelning av pris: Nordkalottens Bästa Unga Företagare
  3. Förberedande projektkontakter med unga företagare i anslutningsområdet

Resultat

Ansökan har under våren utarbetats tillsammans med partners i programområdet och i juni inlämnats till Interreg IVA Nord sekretariat i Luleå. Den ryska nätverkspartnern i Murmansk har ansökt om finansiellt stöd från The New Euroasia Foundation samt har möjlighet att även få hjälp via Nordiskt Ministerråds kontor i Murmansk.

Handläggarkrav från Interreg har framförts om reducering av projektets ryska profilering och med styrningar av kostnader förknippade med ryskt deltagande. Dessa förändringar har medfört att den norska medfinansieringen kommit att ifrågasättas av Barentssekretariatet i Kirkenes, eftersom deras riktlinjer avsett ökat samarbete med nordvästra Ryssland. Den norska medverkan har därmed omintetgjorts med följd av ett avslag på ansökan från Interreg Nord och med hänvisning till förnyad ansökan via grannskapsprogrammet ENPI Kolarctic CBC.

Young Entrepreneurs in Barents Region, ungdomsforum 21-24 september 2006 i Svanstein.

Projekt 2. Lokal utveckling och ungt entreprenörskap

Kolarctic ENPI CBC, Municipal Development and Young Entrepreneurship in the Barents Region

Syfte

Att främja multilateralt samarbete genom att stimulera till affärsrelationer och municipala nätverksstrukturer, relaterade till kommunalt management samt ungas deltagande i näringslivets utveckling.

Strategi

Stödja kommuner och näringslivets organisationer i erfarenhetsutbyte och utvecklingen av gränskommunala strategier, relaterade till lokalt självstyre och strategisk planering, ekonomisk utveckling och ungt företagande och entreprenörskap inom den kreativa industrin.

Huvudsökande:

Kommunförbundet Norrbotten

Medsökande:

The Governments of Murmansk and Archangelsk Region, Russian Fed.
Associations of Municipalities in Murmansk and Arkhangelsk Region
Lapin Liitto, (Östlapplands lokal avdelning),
Pohjois Pohjanmaan Liitto (Norra och mellersta Österbotten)
Kemi-Tornio ammattikorkeakoulu (yrkeshögskola)
Länsstyrelsen i Norrbottens län
Norrbottens Handelskammare
Council of Northern Border Municipalities, (Nordliga gränskommunernas råd)
Prioriterade kommuner

Samverkanspartners:

Nordkalottrådets sekretariat, Regionens Handelskammare, Företagarna i Norrbotten, Ung Företagsamhet (UF) Norrbotten, Vänorter ,

Övergripande mål

Utveckla ett nätverk mellan Barents kommunförbund
Stödja municipalt erfarenhetsutbyte, ”best practises”
Initiera municipala gränsstrategier för utveckling av kreativa näringar
Verka för en ökad förståelse för gränsöverskridande nätverk och potentialen i ungt företagande
Stödja policy-utveckling inom ungdomsfrågor, ungt entreprenörskap och administrativt management

Målgrupper

Politiker, tjänstemän och specialister såsom näringslivssekreterare och ansvariga för ungdomsfrågor
Kommunförbundens ledning och tjänstemän, ansvariga för gränssamarbete
Unga företagare och entreprenörer ex inom IT, hantverk, design, kultur, turism och events.
Elever, studenter och lärare inom ungt entreprenörskap/ UF
Företrädare för näringslivets organisationer

Genomförande

Tipple Helix Model:

- A Kommunalt samarbete: Municipalt nätverksarbete och administrativ fortbildning
- B Lokal Affärsutveckling
- C Ungt entreprenörskap och ungdomsutbyte

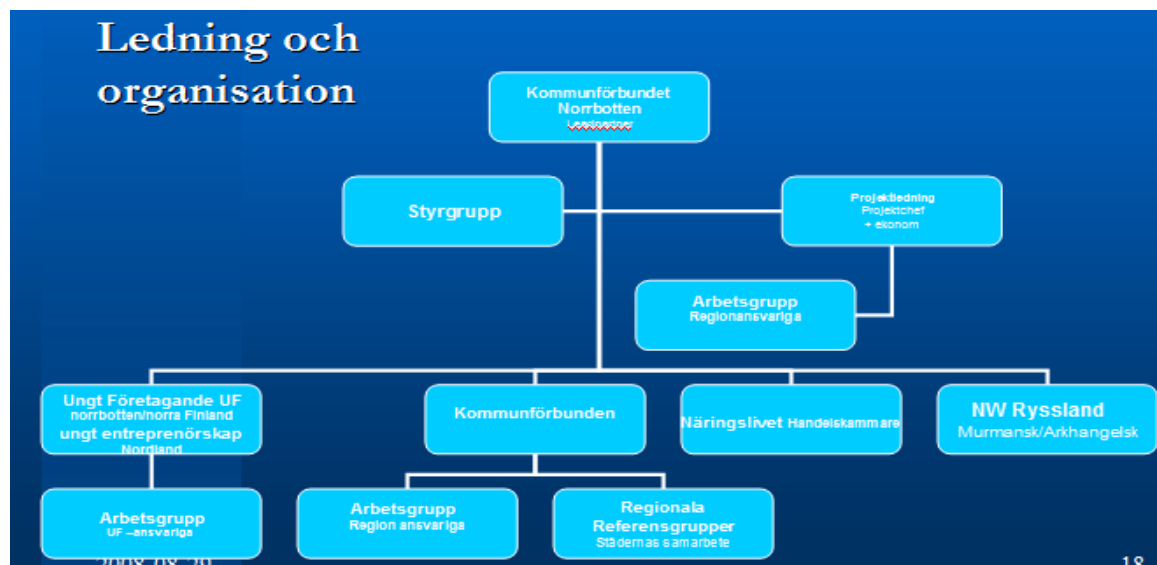
Mål för kommunalt samarbete

Utveckla samarbete mellan offentlig och privat service till invånarnas fördel
Strategisk policy planering; administrativt management och lokalt entreprenörskap
Genomförande av studieprogram ”Training of Trainers
Kommunalt erfarenhetsutbyte
Gränsöverskridande strategier för lokal affärsutveckling

Aktiviteter för Interkommunalt samarbete

Genomförande av utbildningsprogram för utbildningsledare, *Training of Trainers*
Utbyte av kommunala studiegrupper: politiker och tjänstemän
Informationsutbyte inom transport- och infrastrukturfrågor
Konferens, bostadsplanering och villabebyggelse i större städer
Kapacitetsbyggande inom lokalt självstyre
Organisera praktik och tjänstemannautbyte
Konferens: Barents Municipal Forum
Arrangera ett Matchmaking Meeting för mindre samhällen
Producera Websida för municipalt samarbete

Ledning och Organisation

Resultat

Arbetet med att förbereda ett projektsamarbete finansierat via ENPI har nått goda resultat och samstämmighet men försenats p.g.a. av att öppnandet av programmet Kolarctic ENPI CBC stegvis har skjutits på framtiden. Enligt programkontoret i Rovaniemi kan öppnandet ske någon gång under andra halvåret 2009 beroende på när ENP avtalet kan undertecknas av EU och Ryska Federationen. Tidplanen förutsätter att detta sker under hösten 2009 så att inte hela ENPI programmet riskerar att förfalla.

Konferenser

Kommunförbundet har på uppdrag av Rolf Buchel representerat SIDA EECA vid konferensen, "Effectiveness of the Russian-Swedish Cooperation in Resolving Problems of the North-west of Russia and Prospects of the Regional Cooperation", i Volgda Ryssland den 30-31 januari 2008. Vid konferensen höll Jan Henriksson ett öppningsanförande samt redovisade erfarenheter av samarbetsprojektet Isbrytaren i Murmansk län 2004-2008 samt planer för det fortsatta samarbetet.

Deltagande i kontaktmässan, *Ryskt-Svenskt Forum*, i S:t Petersburg, 10-12 juni 2008. Medverkan med utställningsmonter, roll-up, informationsmaterial samt anförande vid Speakers Corner, "The Icebreaker Project: Local and Regional Cooperation and Service Delivery."

Därutöver deltagande via projektet YE Barents vid SIDA-konferensen *Globe Forum* 7-8 Maj 2008 i Stockholm.

7. Måluppfyllelse

7.1 Projektets utveckling

Projektets syfte, att fördjupa lokal demokrati och skapa hållbar socioekonomisk utveckling och bidra till ett ökat kommunalt deltagande och inflytande på samarbetet, har stegvis uppnåtts i aktiviteter och program. I den utvärderingsmatris som utformats med vägledning av SIDA:s bedömningspromemoria, har måluppfyllelsen värderats enligt en 10-gradig skala. Se matris.

Projektets aktiviteter och genomförande sker i den i den takt som projektplanen föreskriver. Arbetet att initiera utvecklingsprocessen på lokal nivå och skapa en lokal arbetsgrupp har lyckats mycket bra. Däremot har aktiviteterna på regional nivå ej motsvarat förväntningarna, med undantag för bildandet av den regionala samsamarbetsgruppen och det regionala kommunförbundet.

Arbetet att grundlägga en lokal struktur för Barentssamarbetet har gått trögt, främst beroende på att det saknas kompletterande finansieringsinstrument för dessa insatser, både från europeisk som från rysk sida. Framtiden ser däremot hoppfull ut med framväxten av det regionala kommunförbunden i respektive region.

7.2 Utvärderingsmatris

Måluppfyllelse för år 2004-2009, uppskattad på tre nivåer och värderad på en 10 gradig skala

Utvecklingsmål	Måluppf. 2008- 2009		2007	2006	2005	
	Otillräckligt 1 - 3	Godtagbart 4 - 7	Utmärkt 8 - 10		År 2	År 1
Fördjupa den lokala demokratin och skapa hållbar sociekonomisk utveckling		5		5	4	3
Bidra med erfarenhetsöverföring vid uppbyggnaden av ett kommunförbund i Murmansk län		6		5	4	7
Grundlägga en lokal struktur för Barentssamarbetet		4		4	4	4
Arbeta mot växande sociala klyftor		4		4	4	4
Stödja och främja jämlikhet i lokala utvecklingsprocesser		7		7	6	8

Projekt mål	Måluppf. 2008- 2009		2007	2006	2005	
	Otillräcklig 1 - 3	Godtagbart 4 - 7	Utmärkt 8 - 10		År 2	År 1
Skapa kommunala och interkommunala nätverk		4		6	5	3
Överföra kunskap om lokala initiativ för utveckling av socialt orienterat små- och mikroföretagande		8	8	8	7	8
Inrätta kommunala och interkommunala nätverk mellan lokala politiker medborgerliga organisationer samt små- och mikroföretagare		5		5	4	4

Förväntat resultat, lokal nivå	Måluppf. 2008- 2009			2007	2006	2005
	Otillräckligt 1 - 3	Godtagbart 4 - 7	Utmärkt 8 - 10		År 2	År 1
Utvecklingsprocessen initierad i pilotkommunerna		9	9	9	9	9
Utarbetade av utvecklingsplaner i pilotkommunerna, genomförd ledarutbildning för 10 personer		4		4	4	4
Plan för utveckling av socialt kapital	2			3	3	3
Utbildning av 5 småföretagare/kommun			8	8	4	1

Förväntat resultat, regional nivå	Måluppf. 2008- 2009			2007	2006	2005
	Otillräckligt 1 - 3	Godtagbart 4 - 7	Utmärkt 8 - 10		År 2	År 1
Regional arbetsgrupp bildad			8	8	8	8
Regionalt program för utveckling av social ekonomi	1			1	1	1
Grundande av regionala organisationer för social ekonomi och lokal utveckling,	3			3	3	2
Utarbetande av principer för regionala projekt-tävlingar inom social ekonomi	1			1	1	1
Bildande av regionalt resurscentrum		7		7	7	7
Bidra till skapandet av ett regional kommunförbund			9	9	8	2

Förväntat resultat, internationell nivå	Måluppf. 2008- 2009			2007	2006	2005
	Otillräckligt 1 - 3	Godtagbart 4 - 7	Utmärkt 8 - 10		År 2	År 1
Skapande av grundprinciper för en lokal struktur i Barentssamarbetet		4		4	3	3
Skapande av plattform för Barents landsbygds-riksdag	1			2	2	3
Skapande av en praktikförmedling	2			3	3	2

Projektets samtliga aktiviteter har genomförts enligt den tidplan som fastställts i kontraktet med SIDA. Genomförda aktiviteter, seminarier, kommunvisa studiebesök har under perioden 2004-2007, totalt omfattat ca 480 deltagare, varav 313 ryska deltagare. 6 ryska och 6 svenska projektkommuner har deltagit samt även medverkat i andra strategiskt viktiga utvecklingsprojekt tillsammans med internationella partners, främst från norra Finland och Nordnorge.

Kommunsamarbetet har byggt på vänortsmodellen med ömsesidiga studiebesök och lokala utvecklingsplaner har utformats av de deltagande ryska kommunerna.

I samarbete med Sverigefinska Folkhögskolan har en tvåveckorskurs arrangerats för 30 mikroföretagare från de ryska projektkommunerna.

Det viktigaste som åstadkommit är ökad kunskapsöverföring och förändrad attityd till begreppet lokal utveckling. Detta beroende på att nya kanaler och kontakter till lokal utveckling från Norrbotten till Murmansk, har öppnats. Ett flertal av projektets aktiviteter har rapporterats i lokala tidningar och bevakats av den regionala kanalen, *TV Murman*. Fördjupade kontakter har uppnåtts med Stadsförbundet Södra Kola och nya kontakter har under 2006 skapats med det nystartade, regionala kommunförbundet i Murmansk län. I samband med interregionala konferenser för Barentsområdet har även kontakter upptagits med kommunförbunden i Republiken Karelen och Arkhangelsk län.

Ett utvidgat gränssamarbete, för genomförande av forum för svensk-finsk-ryska initiativ, har medfört att ett flertal avknopningsprojekt utvecklats. Av särskild betydelse är Interreg-projektet *Young Entrepreneurs in the Barents Region*, samt ett Interreg Kolarctic projekt för *Byautveckling och mikroekonomi* samt *Barents Trail, Utveckling av snöskoterleder i Östra Lappland och Kandalaksba området*, anslutna till befintliga snöskoterleder i Sverige, Finland och Ryssland.

Godtagbara lokala resultat har uppnåtts däremot har inte alla förväntade resultat på regional nivå uppfyllts. Arbetet med lokal utveckling och social ekonomi har fortfarande låg status i den regionalekonomiska planeringen och betraktas inte som en viktig angelägenhet i jämförelse med det fokus som finns i Murmanskregionen på industriella komplex och utvinning av olja och gas. Dock är tillkomsten av den regionala arbetsgruppen vid Murmansk länsadministration och Universitetets Regionala resurscentrum ett framgångsrikt steg mot en ökad status för området.

SIDA har tidigare, i samband med att årsrapport inlämnades i januari 2007, sanktionerat att kvarvarande medel får användas under 2007-2008 för att åstadkomma en långsiktig hållbar lösning för ett fortsatt samarbete, finansierad ur EU:s granskapsprogram, ENPI CBC Kolarctic.

7.3 Erfarenheter

Resultat och erfarenheter efter verksamhetsperioden, kännetecknas av kunskapsmässig fördjupning och nätverksmässig breddning.

Det har varit viktigt att förankra projektets lokala idé och genomförande på regional nivå. Från Kommunförbundet Norrbottens sida har intresset för gränsregionala samarbetet ökat men samtidigt finns en stor variation i det kommunala engagemanget på svensk sida. Från den ryska motparten, länsadministrationen i Murmansk, lovordas projektets insatser och dess resultat. Man anser att projektet är ett av de viktigaste för Murmanskregionen och att det positivt påverkat utvecklingen av kommunförbundet i Murmansk län. Allt fler har involverats i projektet och tack vare dessa positiva signaler, har också de ryska kommunledningarna blivit allt mer medvetna om betydelsen av lokal utveckling och nyttjandet av det civila samhällets sociala kapital.

För att åstadkomma ett ömsesidigt och långsiktigt samarbete med de svenska kommunerna är det viktigt att båda parter analyserar vilka mål som man har och vilka konkreta resultat man vill uppnå för det rysk-svenska samarbetet. Denna analys är ett nödvändigt instrument för att motivera insatser och engagemang. För det kommande samarbetet är det viktigt att kommunerna kan avsätta personal och utforma strategier och konkreta mål för det internationella utbytet. För ett framgångsrikt ekonomiskt gränssamarbete måste sambandet mellan offentlig och privata verksamhet betonas. En närvaro av offentliga representanter är

ofta en förutsättning när affärsförbindelser ska träffas mellan lokala mikroföretag i Ryssland och svenska partners.

När det gäller sambandet mellan socialt kapital och utvecklingen av lokalt självstyre i Murmansk län, är det svårt att i dagsläget uppvisa konkreta resultat. Givetvis skapar en växande lokal aktivitet behov av en kommunal och regional näringspolitik samt ett stödsystem inom mikroföretagande och för det civila samhällets organisationer. Denna utveckling är helt och hållet beroende på vilken styrka och aktivitetsnivå som kan uppnås i de lokala arbetsgrupperna. Fortfarande dominerar situationen av attityden att det är den lokala administrationen som har ansvaret för denna utveckling och inte det civila samhället. För att uppnå en sådan medvetenhetsgrad krävs en längre tids projektverksamhet och utveckling av ryska stödfunktioner för lokal utveckling, exempelvis genom utveckling av ett regionalt resurscentrum, regionalt delegerade uppgifter till Kommunförbundet och träning av utbildningsledare och instruktörer samt kursverksamhet inom lokal utveckling.

Ett hinder för lokala aktörer, både i Norrbotten och i Murmansk län, är osäkerheten om framtiden och förutsättningarna för det gränskommunala utvecklingsarbetet. Det är i grunden en viktig uppgift för UD och länsstyrelsen att förbättra de ömsesidiga relationerna och undanröja administrativa hinder för utvecklandet av municipala nätverk. För kommuner och lokala aktörer är det en ledningsfråga om att kunna frigöra kompetent personal för arbetet och mobilisera ett lokalt engagemang för ett gemensamt svensk-ryskt utvecklingsarbete. Ett problem i Norrbotten är att kunna skapa insikt om potentialen i den ryska ekonomin och om de långsiktiga fördelarna i ett ömsesidigt utbyte på lokal nivå.

Från den regionala administrationen i Murmansk råder fortfarande tvivel om reformen för lokalt självstyre och dess möjligheter samt en viss skepsis till utvecklingen av det civila samhället. Däremot på lokal finns en stark tilltro till sambandet socialt kapital – ekonomisk utveckling samt från det nya kommunförbundet stora förhoppningar på samarbetet med kommunförbunden i grannländerna. Reformen om lokalt självstyre behöver kompletteras med en skattereform på lokal nivå som ökar möjligheterna till långsiktig planering och ekonomiskt självbestämmande.

Det resultat som uppnåtts i projektet, inom området lokal utveckling, har väckt stort intresse både i Murmansk och i Arkhangelsk län. Likaså har samordningen av ett flertal internationella aktiviteter, *Barents Forum*, i samarbete med finska och norska aktörer varit till stor fördel för projektets informationsspridning, innehåll, transporter och praktiskt genomförande.

För att etablera en ny syn på lokal utveckling, entreprenörskap, nyföretagande, självstyre och uppbyggnad av ett civilt samhälle, krävs uthållighet och långsiktighet i det gränsregionala samarbetet samt attitydförändringar både på regional och på lokal nivå. Intensiteten av ett sådant framtida samarbete är givetvis en politisk och finansiell fråga som måste lösas inom ramen för bilaterala avtal, multilaterala biståndsinsatser eller EU:s grannskapssamarbete. De nya regionala kommunförbunden är för framtiden en utmärkt samarbetskanal för lokal erfarenhets- och informationsspridning på interkommunal nivå.

Hinder och åtgärder

För att åstadkomma en multilateral projektsamordning mellan dessa internationella aktörer krävs stor erfarenhet och mycket god personkännedom. Stora administrativa svårigheter uppstår i samordning av aktiviteter, beroende på olika regelverk och skilda redovisnings- och kontrollsystem. En försvårande omständighet är att ett stort antal nationella organ och myndigheter i bl.a. Norge, Finland och Sverige bedriver bilaterala projekt på Kolahalvön, som är helt separerade från varandra och, beroende på nationell konkurrens, vilket förorsakar ett stort administrativt merarbete för ryska myndigheter och lokala organ.

En samnordisk finansiering av projektinsatser i Barentsområdet skulle vara av stort värde för att uppnå ökad effektivitet och bättre resultat.

Sedan 2006 har de svenska biståndsinsatserna successivt avvecklats i Ryssland och inte ersatts med någon finansieringsform för av ömsesidigt samarbete, vilket medfört att flertalet av mödosamt uppbyggda nätverk lagts i träda. Därutöver har förseningen av ENPI CBC programmet ytterligare förvärrat situationen.

Eftersom det finns både från norsk och från finsk sida nationella strategier för samarbetet i nord (Nye byggsteiner i nord samt det finska gränsområdesprogrammet) skulle det vara välkommet om det fanns en liknande nordlig strategi från svensk sida.

7.4 Budgetkommentarer

Kommunförbundet Norrbotten har projektet Isbrytaren erhållit ett ursprungligt bidrag med 7,7 miljoner SEK.

SIDA har i tillägg till grundavtalet 2007-10-31 och 2008-03-20 beslutat om förlängning av avtalet och om-disponering av återstående budgetmedel fram till den 31 december 2009. Syftet har varit att Kommunförbundet, med kvarvarande finansiella projektmedel från 2007, ska utarbeta en plan fortsatt samarbete och med huvudsaklig finansiering ur EU:s grannskapsprogram, ENPI, CBC Kolarctic.

Därutöver har SIDA 2008-10-12 godkänt att upplupna ränteintäkter får användas till projektkostnader, samt 2009-02-12 att återstående medel får om-disponeras, så att dessa i första hand kan användas till löner/arvoden.

Projektbudgeten för perioden, 2008-01-01 - 2009-04-30 har uppgått till totalt 887 535 SEK. och redovisade kostnader, totalt 886 134 SEK. Det beräknade resultatet, efter att hänsyn tagits till finansiella intäkter och kostnader, ger ett överskott med 3 037 SEK.

I den reviderade budgeten beräknades räntor för 2008 uppgå till 25 000 SEK mot redovisade 20 898 SEK, beroende på att ränteintäkterna för 2008 blev något mindre än förväntat.

Utfall och övriga budgetkommentarer:

I en jämförelse mellan resultatrapport och budget konstateras följande avvikelser:

- Lönekostnader, traktamenten och arvoden budgeterades till 660 535 SEK. För personalkostnader som löner och traktamenten redovisas överskott med 59 tkr.
- Ett överskott för logi- och konferenskostnader på ca 22 tkr, beroende på att billiga hotell och kommunala konferenslokaler kunnat nyttjas.
- För flygresor redovisas ett underskott med 11 tkr. Eftersom flyglinjen mellan Luleå och Murmansk har varit nedlagd har endast dyrare flyg via Stockholm - S:t Petersburg- Moskva eller via Tromsö – Kirkenes kunnat nyttjas. Därutöver har fler flygresor i samband med ryska konferenser tillkommit än vad som ursprungligen planerades. För lokala resor redovisas ett underskott på 35 tkr. Med anledning av försämrade flygförbindelser mellan Luleå och Murmansk har kostnaderna för komplicerade buss- taxi- och hyrbilstranporter ökat, främst i samband med studiebesök och seminarier. Exempelvis gäller inte svenska hyrbilars försäkringar i Ryssland utan måste lämnas vid finsk-ryska gränsen, vilket har i vissa fall lett till dubblerade bilresekostnader.

- Diverse kostnader och oförutsedda utgifter visar på ett totalt underskott om 44 tkr, därav underskott för ökade viseringskostnader, 7 tkr, samt tolk- och översättningskostnader på 23,6 tkr, beroende på att antalet översatta dokument och antalet tolkdagar blivit fler än beräknat.
- Totalt redovisas ett överskott med 3 035 SEK. Kommunförbundet anholder om att detta belopp reserveras för resterande oförutsedda utgifter under maj månad 2009.

Projektchef Jan Henriksson funderar ....